

غدير
پرترين عيد لهت

فضائل و آداب عيد غدير

مهدى صدرى

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنَا مِنَ الْمُتَمَسِّكِينَ بِوَلَايَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْأئِمَّةِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ .

اساس دين اسلام مبتنی بر حبّ و بغض و تجلّی آن در شعائر مذهبی نمودار گشته است. عید غدیر و عزای عاشورا از برترین و ارزشمندترین نمادهای ولایت و برائت بوده و اهتمام در بزرگداشت و برپاداشتن آن وظیفه همگان است.

غدیر واقعه‌ای فراموش نشدنی و ماندگار در تاریخ است. در چهارده قرن پیش، روز عید غدیر واقعه عظیمی رخ داد و به گونه‌ای در تاریخ ثبت شد که راه انکار و اعتراض و شک و تردید بر همه مخالفان مسدود شد. از جمله نکات مهم و قابل توجه، بزرگداشت عید غدیر و زنده نگه داشتن خاطره آن در جوامع بشری است.

هر چند حق پویان و حق جویان بنا بر سفارش پیامبر ﷺ همیشه حدیث غدیر را گفتند و نوشتند و نسل به نسل بر آن محافظت کردند، ولی - جز در

خلافت ظاهری امیر مؤمنان علیه السلام - تا اوائل حکومت بنی عباس برای جوامع شیعی در مورد عید گرفتن آن زمینه مناسبی پیش نیامده بود.

لذا راویان حدیث بارها از امام صادق علیه السلام می پرسیدند که مگر غیر از عید فطر و قربان و... عید دیگری هم داریم؟!^۱

و گاهی خود حضرت با طرح پرسشی ذهن دوستان و شیعیان را به این مطلب متوجه می ساخت.^۲

برای زنده نگه داشتن عید غدیر توجه به گوشه‌ای از بیکران فضیلت‌های آن که در روایات وارد شده لازم است که معصومین علیهم السلام بارها فضایل آن روز را بیان کرده و با ذکر پاداش آداب آن ما را به نکوداشت آن تشویق نموده‌اند.

۱. رجوع شود به روایات شماره ۴ تا ۹ در همین کتاب.

۲. رجوع شود به روایت شماره ۲۰.

جایی که حاکمان با نقل احادیث نبوی عموماً و به ویژه نقل فضائل اهل بیت علیهم السلام به شدت مخالفت می کنند، چگونه ممکن است زمینه‌ای برای عید گرفتن غدیر باقی بماند؟! جامعه‌ای که با تمام قوا می کوشد تا حدیث غدیر به دست فراموشی سپرده شود و از بازگو کردن آن امتناع می ورزد و از نقل دیگران نیز جلوگیری می کند، چگونه حاضر می شود که برای غدیر بزرگداشتی داشته باشد؟!

چنانکه حسن بصری از نقل و بیان شأن نزول آیه شریفه (يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ) امتناع می کرد. (رجوع شود به عوالم ۱۵ / ۱۲۳).

و ابوحنیفه به صراحت می گفت: من به پیروان خویش و اصحابم گفته‌ام که به حدیث غدیر اعتراف نکنید تا با آن بر شما احتجاج کنند!

یکی از شیعیان با ناراحتی به او گفت: مگر این حدیث را مشایخ تو روایت نکرده‌اند؟!

ابوحنیفه گفت: آری... ولی می دانی که بعضی غلو کرده‌اند!! (رجوع شود به عوالم ۱۵ / ۲۳۹).

نوشتاری که پیش رو دارید، جمع‌آوری، تنظیم و ترجمه روایاتی است که در این زمینه وارد شده است و در دو بخش تقدیم می شود:

بخش اول: بزرگداشت عید غدیر و بیان فضیلت‌های آن

بخش دوم: آداب و سنن عید غدیر

به امید آنکه مورد توجه و قبول وارث غدیر واقع شود، خاضعانه به درگاه حضرتش عرض می کنیم:

يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ مَسَّنَا وَأَهْلَنَا الصُّرُوجُنَا بِيَصَاعَةٍ مُزْجَاةٍ
فَأَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ.

عید غدیر ۱۴۳۲، آبان ۱۳۹۰

قم، مهدی صدری

بزرگداشت غدیر

شروع بزرگداشت عید غدیر از جانب خدای تعالی بوده، حق تعالی با نازل کردن آیات متعدد که ناظر به زوایای گوناگون قضیه غدیر است^۱ و به ویژه آیه شریفه (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا). [المائدة (۵): ۳]، اهمیت و ارزش فوق العاده روز غدیر را به ما فهمانده و به تعظیم این عید عظیم پرداخته است.

بزرگ ترین عید قرار دادن غدیر، پاداش فوق العاده و بی حساب بر انجام آداب و اعمال روز غدیر، آمرزش گناهان شیعیان و دوستان امیرالمؤمنین علیه السلام و پذیرفتن اعمال و عبادات آنها، بلکه تشکر از آنان گوشه ای از نکوداشت غدیر توسط خداوند تعالی است.

حضور فرشتگان در مجلس جشن فردوس اعلی و همچنین منبر رفتن جبرئیل مقابل بیت المعمور برای فرشتگان و استغفار برای شیعیان جلوه ای دیگر از بزرگداشت غدیر به شمار می رود.

۱. مانند آیه ۶۷ سوره المائدة و اول سوره المعارج .

تعظیم و احترام پیامبران علیهم السلام و روزه گرفتن روز عید غدیر و سفارش امت‌ها به عید گرفتن آن نمونه‌ای از عنایت آنها به غدیر است.

پیامبر صلی الله علیه و آله نیز سفارش به عید گرفتن آن روز نموده و آن را عظیم‌ترین عیدها شمرده است.

گفتار و رفتار امامان معصوم علیهم السلام حاکی از احترام و تعظیم فوق‌العاده عید غدیر است که روایات این نوشتار - قطره‌ای از اقیانوس بیکران فضائل غدیر - شاهد این مدعاست و سیره عملی آن بزرگواران نیز مؤید همین معناست.^۱

مطلب به آنچه گذشت ختم نمی‌شود، بلکه در قیامت نیز برترین انبیا و اوصیا و فرشتگان و بندگان صالح - که درود خدا بر همه آنان باد - عید غدیر را مانند عروسی که به حجله برده می‌شود وارد بهشت می‌نمایند!

ارزش شناخت غدیر

۱. امام رضا علیه السلام فرمود: به خدا سوگند اگر مردم به فضیلت روز عید غدیر شناخت صحیح و کامل داشتند، فرشتگان هر روز ده مرتبه با آنان مصافحه می‌کردند!^۲

۱. شایان ذکر است که مذاکره فضائل عید غدیر نزد راویان حدیث نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده است تا جایی که محمد بن عبدالله - که روایات شماره: ۱، ۱۲، ۱۸، ۷۲، ۷۶ را از بزنی نقل کرده - می‌گوید: من با دو نفر از راویان حدیث بیش از پنجاه بار نزد احمد بن ابی نصر بزنی رفتیم و این مطالب را که از امام رضا علیه السلام نقل نمود از او شنیدیم.

۲. تهذیب ۲۴/۶، اقبال ۲۶۹/۲ - ۲۷۰ (چاپ سنگی: ۴۶۸)، فرحة الغری ۱۳۲ - ۱۳۳، بحار

برترین عید امت

۲. امام صادق به نقل از پدران بزرگوارش علیهم السلام از رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

برترین عید امت من عید غدیر خم است، روزی که خداوند دستور داد تا برادرم علی بن ابی طالب علیه السلام را به عنوان پرچم برای امت نصب کنم تا پس از من به واسطه او هدایت شوند. روزی که خدا دین را کامل و نعمتش را بر امت من تمام و اسلام را به عنوان دین آنها پسندید.

سپس پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: مردم! علی از من است و من از اویم، آفرینش او از گل و طینت من بوده است، او پس از من امام و پیشوای خلائق است، هرگاه در تشخیص سنت من اختلافی پیش آید او بیانگر حقیقت است.

او امیر مؤمنان، پیشوای روسفیدان، سرور مؤمنان، بهترین اوصیا، همسر بانوی بانوان جهانیان و پدر امامان هدایت است.

مردم! کسی که علی را دوست بدارد من او را دوست دارم و هر کس کینه علی را داشته باشد مبعوض من است.

هر کس با علی پیوند داشته باشد من با او پیوند دارم و هر کس از او بریده باشد من نیز از او بریده‌ام.

هر کس به علی جفا کند من جفای او را پاسخ دهم و هر کس موالات او را داشته باشد من با او دوستی و رفاقت دارم.

۱۱۸/۹۴ - ۱۱۹ و رجوع شود به مصباح‌المتجهج ۷۳۷، مناقب ۲۴۳/۲، مصباح‌الزائر ۱۵۳، وسائل

۳۸۸/۱۴ - ۳۸۹، بحار ۱۸۲/۸ - ۱۸۳ و ۱۶۳/۳۷ - ۱۶۴.

هر کس با علی دشمنی نماید من با او دشمنی می‌نمایم.

مردم! من شهر حکمت و علی بن ابی طالب دروازه آن و نمی‌شود وارد شهر شد مگر از دروازه.

دروغ می‌گویند کسی که خیال کند مرا دوست دارد و کینه علی را داشته باشد.

مردم! سوگند به خدایی که مرا به پیامبری مبعوث کرد و بر همه برگزید، من علی را به عنوان پرچم هدایت بر امتم در زمین نصب نکردم مگر پس از آنکه خدای تعالی او را در آسمان‌ها معرفی کرد، و ولایتش را بر فرشتگان واجب نمود.^۱

۳. راویان متعدّد از امام صادق علیه السلام نقل کرده‌اند که فرمود: روز غدیر بهترین و برترین عیدهاست.^۲

۴. از امام صادق علیه السلام پرسیدند: آیا مسلمانان غیر از فطر و قربان و جمعه عید دیگری هم دارند؟ حضرت فرمود: آری، عیدی که از همه اینها عظیم‌تر است. روزی که پیامبر صلی الله علیه و آله ولایت امیرمؤمنان علیه السلام را بر همه مردم از زن و مرد لازم گردانید.

راوی پرسید: چه روزی بود؟... حضرت فرمود: روز هجدهم ذی‌الحجه.^۱

۵. حسن بن راشد به امام صادق علیه السلام عرض کرد: فدایت شوم: آیا مسلمانان غیر از عید فطر و قربان عید دیگری هم دارند؟ حضرت فرمود: آری، عظیم‌ترین و شریف‌ترین عیدها.

راوی پرسید: آن کدام عید است؟ حضرت فرمود: روزی که امیرمؤمنان علیه السلام به عنوان پرچم (هدایت) برای مردم نصب شد.

باز پرسید: فدایت شوم! چه روزی بود؟... حضرت فرمود: روز هجدهم ذی‌الحجه.^۲

۶. مفضل از امام صادق علیه السلام پرسید: مسلمانان چند عید دارند؟ حضرت فرمود: چهار عید.

او گفت: عید فطر و عید قربان و جمعه را می‌دانم [ولی چهارمی کدام است؟] حضرت فرمود: چهارمی از همه عظمتش بیشتر و در شرافت از آنها برتر است، روز هجدهم ذی‌الحجه که پیامبر صلی الله علیه و آله امیرمؤمنان علیه السلام را به عنوان پرچم هدایت برای مردم نصب کرد.^۳

۱. ثواب الاعمال ۷۴-۷۵، بشارة المصطفی صلی الله علیه و آله ۳۷۱، بحار ۱۱۲/۹۴، وسائل ۱۰/۴۴۲-۴۴۳.

۲. مصباح‌المتجهج ۷۳۶-۷۳۷، کافی ۱۴۸/۴-۱۴۹، ثواب‌الاعمال ۷۴، فقیه ۹۰/۲، تهذیب ۳۰۵/۴، بشارة المصطفی صلی الله علیه و آله ۳۶۳-۳۶۴، بحار ۱۷۲/۳۷ و ۱۱۱/۹۴، وسائل ۱۰/۴۴۰-۴۴۱، و رجوع شود به العدد القویة ۱۶۸، بحار ۳۲۲/۹۵.

۳. خصال ۲۶۴، بحار ۱۱۱/۹۴، وسائل ۱۰/۴۴۳.

۱. امالی شیخ صدوق ۱۸۸، التحصین ابن طاووس ۵۵۰، بشارة المصطفی صلی الله علیه و آله ۴۹-۵۰، روضة الواعظین ۱۰۲-۱۰۳، بحار ۱۰۹/۳۷.

بخش نخست روایت در اقبال ۲۶۴/۲ (چاپ سنگی: ۴۶۶) و بحار ۱۱۰/۹۴ نیز نقل شده است.

۲. خصال ۳۹۴، روضة الواعظین ۳۹۲، بحار ۲۷/۵۶ و ۲۶۸/۸۶ و ۱۱۰/۹۴، وسائل ۳۸۱/۷.

۷. زیاد بن محمد از امام صادق علیه السلام پرسید: آیا مسلمانان غیر از جمعه و فطر و قربان عیدی دارند؟ حضرت پاسخ داد: آری، روزی که پیامبر صلی الله علیه و آله امیر مؤمنان علیه السلام را بر جانشینی خویش نصب فرمود.

او پرسید: آن روز چه روزی است؟ حضرت فرمود: هجدهم ذی الحجة.^۱

۸. فرات به امام صادق علیه السلام گفت: فدایت شوم؛ آیا مسلمانان را عیدی جز فطر و قربان و جمعه و عرفه هست؟ حضرت فرمود: آری، عیدی که نزد خداوند مقام و منزلتش از همه برتر، عظیم تر و شریف تر است.

روزی که خدا دین را کامل کرده و بر پیامبر صلی الله علیه و آله آیه شریفه: (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا). [المائدة (۵): ۳] را نازل فرمود.

فرات پرسید: آن روز کدامین روز است؟ حضرت فرمود: پیامبران بنی اسرائیل هنگامی که وصی و جانشین خویش را تعیین می کردند، آن روز را عید قرار می دادند. عیدی که گفتم روزی است که پیامبر صلی الله علیه و آله علی علیه السلام را به عنوان پرچم هدایت برای مردم نصب فرمود و آن روز درباره علی علیه السلام نازل شد آنچه نازل شد، آن روز دین کامل و نعمت بر مؤمنان تمام گردید ...^۲

۹. عبدالرحمن بن سالم گوید: پدرم از امام صادق علیه السلام پرسید: آیا مسلمانان غیر از جمعه و قربان و فطر عید دیگری هم دارند؟ حضرت فرمود: آری، عیدی که از همه اینها حرمتش بیشتر است.

پدرم پرسید: فدایت کردم! کدامین عید؟ حضرت فرمود: روزی که پیامبر صلی الله علیه و آله امیر مؤمنان را بر جانشینی خویش نصب کرد و فرمود: «هر کس من مولای او هستم، علی مولای اوست».

باز پرسید: کدامین روز [از ایام هفته] بوده؟ حضرت فرمود: به آن چه کار داری؟! روزهای هفته با تغییر سال تغییر می کند، روز هجدهم ذی الحجة.^۱

۱۰. در دعای روز عید غدیر - به روایت شیخ مفید رحمته الله علیه - می گوئیم: بارالها! همانگونه که این روز را بزرگترین عید خویش قرار دادی، آن را در آسمان «عهد بسته شده» و در زمین «پیمان گرفته شده» و «اجتماع مورد سؤال»^۲ نامیدی، بر محمد و خاندانش درود فرست و چشم ما را به آن روشن نما، امور پراکنده ما را به آن سامان بخش، و ما را پس از هدایت گمراه مساز، و ما را از سپاس گزاران بر نعمت هایت قرار ده، ای مهربانترین مهربانها.^۳

۱. کافی ۴ / ۱۴۹، اقبال ۲ / ۲۶۳ (چاپ سنگی: ۴۶۵)، بحار ۳۷ / ۱۷۲، وسائل ۱۰ / ۴۴۰، جامع احادیث الشیعة ۹ / ۴۱۹.

۲. اشاره به اجتماع مردم نزد پیامبر صلی الله علیه و آله در غدیر است که در قیامت مورد بازخواست قرار می گیرد.

۳. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۷۹.

۱. مصباح المتجهد ۷۳۶، مصباح کفعمی ۶۸۸، البلد الامین ۲۶۳، وسائل ۱۰ / ۴۴۳، جامع احادیث الشیعة ۹ / ۴۱۹.

۲. تفسیر فرات کوفی ۱۱۷ - ۱۱۸، بحار ۳۷ / ۱۶۹ - ۱۷۰، عوالم ۱۵ / ۲۱۰، و رجوع شود به مستدرک ۲۷۸/۶.

فرشتگان در آن روز نثار حضرت فاطمه علیها السلام^۱ را به یکدیگر هدیه می دهند.

پایان آن روز ندا آید: به جایگاه و رتبه خویش بازگردید که به احترام پیامبر و امیر مؤمنان صلوات الله علیهما و آلهما تا چنین روزی در سال آینده از خطا و لغزش محفوظ خواهید بود.^۲

احترام پیامبران علیهم السلام به عید غدیر

۱۳. امام صادق علیه السلام فرمود: عید غدیر، بزرگترین عید خداست، خدا هیچ پیامبری را مبعوث نکرده مگر آنکه این روز را عید قرار داده و احترام آن را نگه داشته است.

نام این روز در آسمان «عهد معهود» و در زمین «روز پیمان گرفته شده و جمع مشهود» است.^۳

۱۴. صفوان بن یحیی^۴ گوید: امام صادق علیه السلام فرمود: هجدهم ذی الحجه بزرگترین عید خداست، خورشید بر روزی برتر از آن نتابیده است. و آن روز روزی است که خدا دینش را بر خلائق کامل و نعمتش را بر آنها تمام گردانید و اسلام را به عنوان دین آنها پسندید. خدا هیچ پیامبری را مبعوث

۱. یعنی درّ و یاقوت و لؤلؤ و گوهرهایی که هنگام تزویج آن حضرت در آسمان از درخت طوبی بارید. (رجوع شود به عوالم ۱۱ / ۱ / ۴۶۳ - ۴۶۶).

۲. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱.

۳. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱۱.

۴. ظاهراً در سند سقطی رخ داده است؛ چون صفوان بدون واسطه از امام صادق علیه السلام نقل نمی کند.

۱۱. امام صادق علیه السلام در ضمن روایتی فرمود: فرمود: شاید فکر کنی خدا روزی را محترم تر از عید غدیر قرار داده؟! نه به خدا، نه به خدا، نه به خدا.^۱

شهرت آسمانی یا عید فرشتگان

۱۲. احمد بن ابی نصر بزنطی گوید: نزد امام رضا علیه السلام بودیم، مجلس پیر از جمعیت بود، صحبت از فضیلت روز عید غدیر پیش آمد و بعضی از مردم آن را انکار کردند. حضرت ثامن الحجج از پدرش از جدّ بزرگوارش علیه السلام نقل فرمود که: روز غدیر در آسمانها مشهورتر است تا زمین! در فردوس اعلی قصری است ساختارش خشتی از نقره و خشتی از طلا. در آن صد هزار گنبد یاقوت سرخ و صد هزار خیمه یاقوت سبز وجود دارد. کف پوش آن کاخ مشک و عنبر است. در آن چهار نهر جاری است: شراب (طهور)، آب، شیر و عسل. اطراف آن را درختان میوه دار از همه انواعش پر کرده است. پرندگانی بر آن هستند که بدنشان از لؤلؤ و بالشان از یاقوت است و به نغمه ها و صوت های گوناگون مترنم هستند.

روز عید غدیر آسمانیان وارد آن قصر شده و به تسبیح و تقدیس و تهلیل پروردگار می پردازند. پرندگان مزبور به پرواز درآیند و در آن آبها رفته سپس خود را به آن مشک و عنبر آغشته و آن را بر فرشتگان بیفشانند.

۱. رجوع شود به مزار شیخ مفید ۹۰-۹۵، تهذیب ۱۴۳/۳-۱۴۷، مزار ابن مشهدی ۲۸۶-۲۹۱، اقبال ۲۸۲/۲-۲۸۹ (چاپ سنگی: ۴۷۶-۴۸۱)، مصباح الزائر ۱۶۷، العدد القویة ۱۶۶-۱۶۷، مصباح شیخ کفعمی ۴۱۲، ۶۸۱، البلد الامین ۱۶۵-۱۶۶، ۲۵۹-۲۶۱، ۲۶۳، بحار ۳۰۲/۹۵-۳۰۷، ۳۲۱، وسائل ۲۳۸/۳ و ۸۹/۸-۹۰، مستدرک ۲۷۴/۶-۲۷۵ (با قدری اختلاف و زیاده و نقصان).

نکرد مگر آنکه جانشین خویش را در چنین روزی نصب نمود.^۱

خداوند ولایت را بر کوه‌ها [نیز] عرضه داشت، اولین کوه‌هایی که به ولایت اعتراف نمود عقیق، فیروزه و یاقوت بود، لذا آن کوه‌ها معدن این سنگ‌های قیمتی شده و از بقیه جواهرات برتر گردیدند. سپس کوه‌های دیگر به ولایت سبقت گرفتند و معدن طلا و نقره شدند و هر کدام که آن را نپذیرفت چیز با ارزش و قابل عرضه ندارد.

روز غدیر ولایت بر آب‌ها عرضه شد، هر یک پذیرفت گوارا؛ و هر کدام انکار نمود شور و تلخ گردید.

روز غدیر ولایت بر گیاهان و رویدنی‌ها عرضه شد، هر کدام پذیرفت شیرین و خوشمزه؛ و هر کدام نپذیرفت تلخ گردید.

سپس ولایت را بر پرندگان عرضه داشت، هر کدام پذیرفت نغمه‌خوان شد؛ و هر کدام انکار کرد گنگ شد مانند کسی که لکنت زبان دارد.^۱

تجدید پیمان عالم ذر

۱۷. ابوهارون عابدی گوید: روز هجدهم ذی‌الحجه محضر مبارک امام صادق علیه السلام شرفیاب شدم، حضرت روزه بود، [و درباره عظمت عید غدیر] فرمود: روز غدیر روزی است که خدا بر مؤمنان لازم دانسته که به آن احترام عظیمی داشته باشند؛ زیرا دین خود را کامل و نعمت را بر آنان تمام کرده است، عهد و پیمانی را که در آفرینش اول [و عالم ذر] از آنان گرفته و آن موقف را از خاطرشان برده بود؛ تجدید و آنها را موفق به پذیرفتن آن کرد و آنان را از اهل

۱. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱۵.

۱۵. امام رضا علیه السلام فرمود: در روز عید غدیر آیه شریفه: (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا). [المائدة (۵): ۳] نازل گشت. خداوند هیچ پیامبری را مبعوث نکرد مگر آنکه روز مبعوثش را مانند روز غدیر قرار داد، و حرمت غدیر را شناخت به اینکه وصی و جانشین خویش را در آن روز نصب نمود.^۲

عرضه ولایت بر جمیع اشیا

۱۶. امام رضا علیه السلام فرمود: خداوند تعالی روز عید غدیر ولایت را بر اهل آسمان‌ها عرضه داشت، اهل آسمان هفتم به آن سبقت گرفتند؛ لذا آن را به عرش زینت داد. سپس اهل آسمان چهارم به آن سبقت گرفتند، آن را به بیت‌المعمور آراست و پس از آن آسمان دنیا ولایت را پذیرفت لذا آن را به ستارگان تزیین نمود.

پس از آن خداوند ولایت را بر زمین‌ها عرضه داشت، مکه گوی سبقت را در پذیرفتن ربود؛ لذا آن را به کعبه آراست، سپس مدینه، پس آن را به پیامبر صلی الله علیه و آله مزین نمود، و پس از آن کوفه، لذا آن را به امیر مؤمنان علیه السلام مفتخر کرد.

۱. امالی شجری زیدی (قرن پنجم) ۱۴۶/۱ چاپ عالم‌الکتب، بیروت.

۲. اقبال ۲ / ۲۶۰ - ۲۶۳ (چاپ سنگی: ۴۶۴ - ۴۶۵)، کشف المهم ۶۵ - ۶۹ و رجوع شود به عوالم

جحد - که ولایت را انکار کردند - قرار نداد.^۱

فضائل بیشمار

۱۸. امام رضا علیه السلام - در ضمن روایتی - فرمود: اگر از طولانی شدن کلام کراهت نداشتیم، از فضیلت روز عید غدیر و عطای الهی برای کسانی که به آن معرفت دارند، آن قدر بیان می‌کردم که به شمارش نیاید.^۲

ترفع درجات

۱۹. حضرت ثامن الحجج از پدران بزرگوارش از امیر مؤمنان علیه السلام نقل کرده که در ضمن خطبه‌ای فرمود: روز غدیر مقامی بس عظیم دارد، فرج و گشایش در آن واقع شد، درجات و مراتب بالا رفت و حجت‌ها (و برهان‌ها) آشکار گشت.

غدیر روز بیان و روشن شدن مقام خالص و ناب (ولایت) است. روز کامل شدن دین، روز پیمان معهود، روز شاهد و مشهود، روز معلوم شدن [وفای به] پیمان از نفاق و انکار، روز بیان حقایق ایمان، روز دور شدن شیطان، روز برهان، روز جدایی (حق از باطل) که آن را تکذیب می‌کردید. و روز ملاً اعلی است که از آن روی گردان بودید.

غدیر روز ارشاد، روز آزمایش بندگان، روز راهنمایی به راهنمایان، روز کشف اسرار سینه‌ها و امور پنهان و روز نص و تصریح به نام خاصان پروردگار است. غدیر روز شیث، ادريس، یوشع و شمعون است.

غدیر روز امن و امان، روز اظهار سرّ مصون و روز امتحان باطن افراد است. سپس حضرت مکرّر می‌فرمود: امروز روز ... امروز روز ... (و اوصاف روز عید غدیر را بیان می‌نمود).^۱

روز مناره دین

۲۰. امام صادق علیه السلام خطاب به شیعیان و موالیان خویش فرمود: آیا می‌دانید چه روزی است که خدا بدان بنای اسلام را مرتفع، مناره دین را آشکار و آن را عید ما و موالیان و شیعیان ما قرار داده است؟

عرض کردند: خدا و پیامبر و فرزند پیامبر بهتر می‌دانند، ای سرور ما آیا روز عید فطر است؟ فرمود: نه. گفتند: آیا روز عید قربان است؟ فرمود: نه، گرچه این دو روز جلیل و شریف است ولی روز مناره دین - روز هجدهم ذی‌الحجه - از هر دو در شرافت برتر است.

پس از آن حضرت به نقل واقعه غدیر پرداختند.^۲

۱. مصباح المتجهد ۷۵۲-۷۵۸، مصباح الزائر ۱۵۶-۱۶۰، اقبال ۲۵۴/۲-۲۶۰ (چاپ سنگی: ۴۶۱-۴۶۴)، مصباح شیخ کفعمی ۶۹۵-۷۰۱، بحار ۹۴/۱۱۲-۱۱۸ و رجوع شود به مناقب ۲۴۳/۲، وسائل ۴۴۴/۱۰-۴۴۵، بحار ۳۷/۱۶۴، عوالم ۲۲۱/۱۵.
۲. اقبال ۲۷۹/۲ (چاپ سنگی: ۴۷۴)، بحار ۹۵/۳۰۰-۳۰۱ و رجوع شود به مستدرک ۲۷۶/۶.

۱. اقبال ۲۷۶/۲-۲۷۹ (چاپ سنگی: ۴۷۲-۴۷۴)، بحار ۹۵/۲۹۸-۳۰۰ و رجوع شود به مصباح المتجهد ۷۳۷، مصباح الزائر ۱۶۷، وسائل ۹۰/۸ و ۴۴۴/۱۰، مستدرک ۲۷۵/۶-۲۷۶ و ۵۱۷/۷-۵۱۸.

۲. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱.

تأکید بر ولایت غدیر

۲۱. امام باقر علیه السلام فرمود: اسلام بر پنج پایه استوار است: نماز، زکات، روزه، حج و ولایت. به اندازه‌ای که بر ولایت روز غدیر تأکید شده بر هیچ چیزی تأکید نشده است.^۱

نوروز روز زعفر قائم ماست ... هیچ نوروزی نیست مگر آنکه ما منتظر وقوع فرج در آن هستیم، آن روز از ایام ما و شیعیان ماست، عجم آن را حفظ نمود و شما آن را ضایع نمودید!^۱

پنج عید در غدیر

۲۴. بنا بر نقل ابن عباس واقعه غدیر با پنج عید مصادف شده بود: عید جمعه، عید غدیر، عید یهود، عید نصاری و عید مجوس. تا آن زمان شنیده نشده بود که چنین اتفاقی رخ داده باشد.^۲

نوروز، عید غدیر شمس!

۲۲. امام صادق علیه السلام فرمود: نوروز روزی است که پیامبر صلی الله علیه و آله در غدیر خم از مردم بر ولایت امیرمؤمنان علیه السلام پیمان گرفت و مردم بدان اقرار نمودند، پس خوشا به حال کسی که بر ولایت ثابت ماند و وای بر کسی که پیمان شکست!

آخرین فریضه

۲۵. امام باقر علیه السلام فرمود: فرائض و دستورات الهی یکی پس از دیگری نازل می شد، ولایت آخرین فریضه بود، خداوند آیه شریفه (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا). [المائدة (۵): ۳] را نازل نمود، یعنی من پس از ولایت فریضه دیگری ندارم که بر شما نازل نمایم.^۳

نوروز روزی است که قائم ما در آن ظهور نماید... هیچ نوروزی نمی رسد مگر آنکه ما انتظار فرج را داریم. نوروز از ایام ما و شیعیان ماست، ایرانیان بر آن محافظت نمود و شما آن را فراموش کردید!^۲

۲۳. بنا بر روایتی دیگر به معلی بن خنیس فرمود: نوروز روزی است که پیامبر صلی الله علیه و آله به اصحاب خویش دستور داد که با علی علیه السلام به عنوان «امیرالمؤمنین» بیعت نمایند ...

۱. رجوع شود به بحار ۵۶/ ۹۲، مستدرک ۶/ ۳۵۳، جامع احادیث الشيعة ۷/ ۴۲۳.

۲. مناقب ۲/ ۲۲۷، بحار ۳۷/ ۱۵۶.

۳. رجوع شود به کافی ۲۸۹/۱، تفسیر عیاشی ۱/ ۲۹۳، دعائم الإسلام ۱/ ۱۵، بحار ۳۷/ ۱۳۸. سیوطی از ابن عباس و سدی در تفسیر آیه: (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا). [المائدة (۵): ۳] نقل کرده که پس از نزول این آیه دیگر هیچ حلال و حرامی از جانب خدا نازل نشد. (رجوع شود به: الدر المنثور ۲/ ۲۵۷، ۲۵۹).

۱. کافی ۲/ ۲۱، بحار ۶۵/ ۳۳۲-۳۳۱.

۲. رجوع شود به المهدب البارع ۱/ ۱۹۴، عوالي اللاکي ۳/ ۴۱، وسائل ۸/ ۱۷۳، بحار ۳۷/ ۱۰۸ و ۱۱۹/۵۶، حدائق ۴/ ۲۱۵.

روز پذیرفته شدن اعمال

۲۶. حضرت ثامن الائمه علیه السلام فرمود: عید غدیر روز پذیرفته شدن اعمال شیعیان و دوستان اهل بیت علیهم السلام است و روزی است که خدا اعمال مخالفین را (مانند) گرد و غبار پراکنده و نابود می‌سازد.^۱

طلب آمرزش جبرئیل علیه السلام برای محبتین و شیعیان

۲۷. امام رضا علیه السلام فرمود: عید غدیر روزی است که جبرئیل علیه السلام به امر خدا کرسی کرامت الهی را برابر بیت المعمور نصب کرده و بر آن بالا می‌رود، فرشتگان همه آسمان‌ها گرد او جمع می‌شوند و او مدح و ثنای پیامبر صلی الله علیه و آله گفته و برای شیعیان و دوستان امیرمؤمنان و ائمه علیهم السلام طلب آمرزش می‌نماید.^۲

گذشت از لغزش شیعیان

۲۸. امام رضا علیه السلام فرمود: عید غدیر روزی است که خداوند فرمان دهد به فرشتگانی که مأمور نوشتن اعمال هستند که به احترام پیامبر صلی الله علیه و آله، امیرمؤمنان و ائمه علیهم السلام تا سه روز قلم از دوستان و شیعیان اهل بیت علیهم السلام برداشته و از خطا و لغزش آنان چشم‌پوشی شود.^۳

۱. اشاره به آیه شریفه: (وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَّنثُورًا) الفرقان (۲۵): ۲۳.
رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱۵.
۲. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱۵.
۳. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱۵.

غدیر عید اهل بیت علیهم السلام

۲۹. امام رضا علیه السلام فرمود: عید غدیر روزی است که خدا برای پیامبر صلی الله علیه و آله و خاندانش و کسانی که مورد رحمت او واقع شده‌اند،^۱ قرار داده است.^۲

مثل فرشته‌ها

۳۰. امام رضا علیه السلام فرمود: مؤمنین در پذیرفتن ولایت امیرمؤمنان علیه السلام در غدیر خم مانند فرشتگان هستند که بر آدم سجده نمودند و هر کس ولایت امیرمؤمنان علیه السلام را در غدیر انکار کرد شبیه ابلیس است!^۳

شیون ابلیس و خشم شیاطین

شیون، ناله و فریاد ابلیس و خشم شیاطین در روز غدیر حاکی از عظمت، اهمیت و ارزش آن است؛ آن روز آن قدر مهم بوده که شیطان را به ستوه آورده، و تاب و توانش را برده است.

۳۱. امام صادق به نقل از امام باقر علیه السلام فرمود: دشمن خدا ابلیس چهار مرتبه (از فرط ناراحتی) ناله و فریاد کرد: روزی که لعن (و از درگاه الهی رانده) شد، روزی که به زمین فرستاده شد، روز مبعث که پیامبر صلی الله علیه و آله به رسالت برانگیخته شد، و روز عید غدیر (که امیرمؤمنان علیه السلام بر خلافت نصب شد).^۴

۱. و بنابر نسخه دیگر: (ارحام و بستگانش).
۲. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱۵.
۳. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱۵.
۴. قرب الاسناد ۹/ ۱۰، بحار ۳۷/ ۱۲۱ و ۲۴۱/ ۶۰.

۳۲. امام صادق علیه السلام - پس از اشاره به قضیه غدیر و نصب امیرمؤمنان بر خلافت و کلمات نورانی پیامبر صلی الله علیه و آله در آن روز - فرمود: آن گاه ابلیس فریادی کشید، شیاطین گرد او جمع شدند و گفتند: سرور ما! چرا داد و فریاد می کنی؟! گفت: وای بر شما! امروز مثل روز عیسی است! به خدا سوگند مردم را از ولایت علی گمراه خواهم کرد.

سپس امام صادق علیه السلام فرمود: آیه شریفه نازل شد که (وَلَقَدْ صَدَقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا فَرِيقًا مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ) [سبأ (۳۴): ۲۰]. این آیه حاکی از آن است که جز گروهی (اندک) از مؤمنان همگی از شیطان پیروی نمودند.

حضرت فرمود: بار دیگر ابلیس فریادی کشید، شیاطین باز گشته و پرسیدند: سرور ما! این فریاد دوم برای چه بود؟! گفت: وای بر شما، خدا کلام مرا در قرآن بازگو کرد. سپس سر به سوی آسمان بلند نمود و خطاب به خداوند گفت: به عزت و جلالت سوگند آن گروه را نیز به بقیه (گمراهان) ملحق کنم. پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: به نام خدای رحمان و رحیم، تو بر بندگان من سلطه ای نداری.

دیگر بار ابلیس فریادی کشید و باز شیاطین نزد او باز گشته و پرسیدند: ای سرور ما! این فریاد سوم دیگر چیست؟! گفت: (از شدت ناراحتی) از اصحاب علی. (سپس گفت:) پروردگارا! به عزت و جلالت سوگند گناهان را برایشان جلوه دهم تا آنان را نزد تو مبعوض گردانم.

امام صادق علیه السلام پس از نقل این مطلب سوگند یاد نمود که: تعداد شیاطین و ابلیس ها بر مؤمنین بیش از تعداد زنبورهایی است که بر گوشت جمع

می شوند ولی مؤمن از کوه سخت تر و محکم تر است، با تیشه می شود از کوه تراشید و سنگ جدا کرد ولی از دین مؤمن با هیچ وسیله ای نمی شود کاست.^۱

۳۳. امام باقر علیه السلام در ضمن روایتی فرمود: هنگامی که پیامبر صلی الله علیه و آله دست امیرمؤمنان علیه السلام را در غدیر گرفت و فرمود: «من كنت مولاه فعلي مولاه»، شیاطین (از فرط ناراحتی) بر سر خود خاک می ریختند.

سپس حضرت نقل کرد که شیطان آنها را دلداری داده و گفت: اطرافیان پیامبر به من قولی داده اند و هرگز خلاف وعده نمی کنند!^۲

۳۴. آن حضرت در روایتی دیگر فرمود: هنگامی که پیامبر صلی الله علیه و آله دست مبارک امیرمؤمنان علیه السلام را در غدیر گرفت، ابلیس بین لشکریانش فریادی کشید که همه آنها از خشکی و دریا جمع شده، نزد او آمده، او را سرور خطاب کرده و از او پرسیدند: ما فریادی وحشتناک تر از این فریادت نشنیده بودیم! چه بلایی بر سرت آمده؟! گفت: این پیغمبر کاری کرد که اگر تمام شود دیگر کسی معصیت خدا نخواهد کرد.

شیاطین او را سرور خطاب کرده، به او گفتند: تو کسی هستی که با آدم آن رفتار را داشتی (و باعث اخراج او از بهشت شدی)!

۱. تفسیر عیاشی ۲/ ۳۰۱، بحار ۳۷/ ۱۶۵-۱۶۴ و ۶۰/ ۲۵۶، نورالثقلین ۳/ ۱۸۵.

۲. رجوع شود به تفسیر قمی ۲/ ۲۰۱، تأویل الآیات ۲/ ۴۷۴، بحار ۳۷/ ۱۲۰، ۱۶۹ و ۶۰/ ۱۸۵، عوالم ۱۵/ ۱۲۵-۱۲۶.

پس از آن هنگامی که منافقین گفتند: پیامبر ﷺ از روی هوا و هوس علی را به جانشینی انتخاب کرده و درگفت وگویی اولی و دومی یکی به دیگری گفت: نمی بینی که چشمانش مانند دیوانگان در چرخش است؟! ابلیس از خوشحالی فریادی کشید، دوستانش جمع شدند، به آنها گفت: می دانید که من با آدم چه کردم؟! آدم پیمان شکست ولی به خدا کافر نشد، ولی اینها پیمان شکستند و به پیامبر کافر شدند.^۱

غدیر در قیامت

۳۵. امام صادق علیه السلام فرمود: هنگامی که قیامت بر پا شود چهار روز را - مانند عروسی که به سراپرده اش برده می شود - نزد خدا می برند: روز فطر، روز قربان، روز جمعه، روز غدیر خم. غدیر خم بین آن سه روز مانند ماه است بین ستارگان.

خدای عزوجل فرشتگان مقرب را با بزرگشان جبرئیل علیه السلام، پیامبران مرسل را با سیدشان (سید المرسلین) حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم، جانشینان منتجب (و برگزیده) را با سرورشان (سید الاوصیاء) امیرمؤمنان علیه السلام و بندگان صالح و شایسته را با آقایان آنان سلمان و ابوذر و مقداد و عمار موکل نماید تا روز غدیر را وارد بهشت نمایند.^۲

۱. کافی ۳۴۴/۸ - ۳۴۵، تأویل الآیات ۴۷۴/۲ - ۴۷۶، بحار ۲۵۶/۲۸ - ۲۵۷، نورالثقلین ۳۳۳/۴ - ۳۳۴.
۲. اقبال ۲۶۴/۲ - ۲۶۵ (چاپ سنگی: ۴۶۶) و رجوع شود به العدد القویة ۱۶۸ - ۱۶۹، بحار ۹۵ / ۳۲۳، وسائل ۴۴۵/۱۰ - ۴۴۶. قریب همین روایت با قدری اختلاف و نقص در ضمن روایتی طولانی از امام رضا علیه السلام نقل شده رجوع شود به مصادر روایت ۱۵.

سرافرازی شیعه به کرامت الهی در غدیر

یکی از نکاتی که در دعاهای روز عید غدیر مکرر به چشم می خورد و توجه انسان را جلب می نماید، عباراتی است حاکی از لطف، جود، کرم، احسان، منت و تفضل خداوند تعالی بر شیعیان و دوستان اهل بیت علیهم السلام که با معرفت و پذیرفتن ولایت غدیر آنان را سرافراز و مفتخر نموده و به آنان شرافت بخشیده است و لذا باید بر آن نعمت بزرگ خدای را شکرگزار باشند.

توجه شما را به چند فراز از ادعیه روز غدیر جلب می نمایم:

۳۶. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَزَّفَنَا فَضْلَ هَذَا الْيَوْمِ، وَبَصَّرَنَا حُرْمَتَهُ، وَكَرَّمَنَا بِهِ، وَشَرَّفَنَا بِمَعْرِفَتِهِ، وَهَدَانَا بِنُورِهِ.^۱

یعنی: سپاس خدای را که معرفت این روز را به ما عنایت فرمود و حرمت آن را به ما شناساند، و ما را به آن تکریم و احترام و به معرفت و شناخت آن سرافراز فرمود، و به نور خویش هدایت فرمود.

۳۷. اللَّهُمَّ... كَمَا كَانَ مِنْ شَأْنِكَ أَنْ تَفْضَلْتَ عَلَيَّ بِأَنْ جَعَلْتَنِي مِنْ أَهْلِ إِجَابَتِكَ وَأَهْلِ دِينِكَ وَأَهْلِ دَعْوَتِكَ، وَوَفَّقْتَنِي لِذَلِكَ فِي مُبْتَدَأِ خَلْقِي تَفْضُلاً مِنْكَ وَكَرَمًا وَجُودًا، ثُمَّ أَرَدْتِ الْفَضْلَ فَضْلاً، وَالْجُودَ جُودًا، وَالْكَرَمَ كَرَمًا رَأْفَةً مِنْكَ وَرَحْمَةً إِلَيَّ أَنْ جَدَّدْتَ ذَلِكَ الْعَهْدَ لِي تَجْدِيداً بَعْدَ تَجْدِيدِكَ خَلْقِي، وَكُنْتُ نَسِياً مَسِيئاً نَاسِياً سَاهِياً غَافِلاً، فَأَتَمَمْتَ نِعْمَتَكَ بِأَنْ ذَكَّرْتَنِي ذَلِكَ، وَمَنْنْتَ بِهِ عَلَيَّ، وَهَدَيْتَنِي لَهُ....

۱. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۷۹.

اللَّهُمَّ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأَجْبِنَا دَاعِيكَ بِمَنَّاكَ فَلَكَ الْحَمْدُ ...^۱

یعنی: خدایا به من احسان کردی که مرا از اهل اجابت و پذیرفتن دعوت خویش و اهل دین و دعوت قرار دادی، از روی احسان و جود و کرم در ابتدای آفرینش مرا چنین توفیقی دادی، سپس از روی مهربانی و محبت بر آن احسان، نیکی افزودی، و در کنار جود باز بخشش دیگر نمودی، و به آن کرم، سخاوت و بزرگواری اضافه کردی تا آن پیمان را برایم تجدید نمودی ... پس نعمت را بر من تمام کردی که به من یادآوری نمودی و بر من منت گذاشتی که مرا به آن هدایت کردی

پروردگارا به لطف و احسان و منت تو داعی تو را لبیک گفتیم، پس تو را سپاس می‌گوییم

۳۸. اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا الْيَوْمَ شَرَّفْتَنَا فِيهِ بِوَلَايَةِ وَثِيكَ عَلَيَّ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ.^۲

یعنی: خدایا این روزی است که ما را سرافراز کردی به ولایت ولی خودت علی صلوات الله علیه .

۳۹. اللَّهُمَّ إِنَّا إِلَيْكَ نُوجُّهُ وَجُوهَنَا فِي يَوْمِ عِيدِنَا الَّذِي شَرَّفْتَنَا فِيهِ بِوَلَايَةِ مَوْلَانَا أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ.^۳

۱. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۵۳.

۲. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۸.

۳. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۸.

یعنی: خدایا ما رو به سوی تو آوردیم در این روز عیدی که ما را سرافراز کردی به ولایت مولای ما امیرمؤمنان علی صلی الله علیه .

۴۰. الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ كَمَا فَضَّلْنَا فِي دِينِهِ عَلَيَّ مَنْ جَحَدَ وَعَنَدَ ، وَفِي نَعِيمِ الدُّنْيَا عَلَيَّ كَثِيرٍ مِمَّنْ عَمَدَ ، وَهَدَانَا بِمُحَمَّدٍ نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ، وَشَرَّفَنَا بِوَصِيِّهِ وَخَلِيفَتِهِ فِي حَيَاتِهِ وَبَعْدَ مَمَاتِهِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ.^۱

یعنی: خدای عالمیان را سپاس که ... ما را سرافراز نمود و شرافت بخشید به واسطه وصی و جانشین همیشگی پیامبر ﷺ - در حیاتش و پس از آن - امیرمؤمنان ﷺ.

۱. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۸.

۲

سنن و آداب عید غدیر

پیشوایان معصوم علیهم السلام اهتمام بر زنده نگه داشتن این عید عظیم داشته و در این راستا تأکید بر رعایت آداب، سنن، عبادات، رسوم و مراسم روز غدیر کرده‌اند و باین پاداش و ثواب فراوان بر هر یک از آن اعمال ارزش و اهمیت آن را به ما فهمانده‌اند.

مواردی از سیره عملی آن بزرگواران نیز جلوه‌ای از بزرگداشت و نکوداشت عید غدیر است، مانند: زیارت امیرمؤمنان علیه السلام در روز غدیر، روزه گرفتن، اطعام ظهر غدیر، افطاری دادن شام غدیر، هدیه دادن و یا هدیه فرستادن برای اهل ایمان، تغییر اوضاع منزل و اطرافیان.

آداب روز عید غدیر در کلام صاحب غدیر

۴۱. حضرت ثامن الحجج از پدران بزرگوارش از امیرمؤمنان علیه السلام نقل کرده که آن حضرت - در بیان آداب روز عید غدیر - فرمود: بر خانواده خویش توسعه دهید، به برادران دینی احسان نمایید، شکر خدا را بر آنچه به شما ارزانی داشته به جای آورید، گرد یکدیگر جمع شوید (از همدیگر دیدار کرده و عید بگیرید) تا خداوند امور پراکنده شما را سامان بخشد.

به یکدیگر نیکی کنید تا خداوند بین شما انس و الفت برقرار سازد، از نعمت الهی که به شما عنایت کرده یکدیگر را بهره‌مند سازید، چنانکه خداوند شما را پاداشی چند برابر از اعیاد قبل و بعد - (که این پاداش عظیم) جز در چنین روزی (به شما نرسد) - عطا می‌نماید.

نیکی کردن در این روز باعث زیاد شدن ثروت و طولانی شدن عمر است. مهربانی کردن به همدیگر رحمت و رأفت خدا را به انسان جلب می‌کند. تا آنجا که می‌توانید از فضل الهی بر برادران دینی و خانواده خویش جود و بخشش داشته باشید.

هنگام ملاقات و برخورد با یکدیگر اظهار سرور و خوشحالی نمایید، و خدا را شکر کنید بر نعمتی که به شما ارزانی داشته (از ولایت اهل بیت علیهم‌السلام).

به کسانی که چشم امید به شما دوخته‌اند خیر بیشتری مبذول دارید، در خوراک باضعیفان - به قدر امکان و توان - مساوات داشته باشید.

(بدانید که) یک درهم خرج کردن روز عید غدیر برابر با دویست هزار درهم در اوقات دیگر است و خداوند بیشتر از آن راهم عنایت می‌کند.

خدا مردم را به روزه این روز دعوت کرده و پاداش عظیمی برای آن قرار داده به نحوی که اگر برای بنده‌ای ممکن بود از اول دنیا تا انقراض آن روزها روزه بگیرد و شب‌ها نماز بگذارد پاداش آن به روزه با اخلاص عید غدیر نمی‌رسید!

هر کس نیاز برادر دینی‌اش را - قبل از اظهار و درخواست او - برآورده سازد و با میل و رغبت به او احسان و نیکی نماید، پاداش روزه روز غدیر و شب زنده‌داری شب آن را خواهد داشت.

هر کس شب آن (شام عید غدیر) مؤمنی را افطاری دهد مانند آن است که ده «فئام» را افطاری داده است. کسی پرسید: یا امیرالمؤمنین! «فئام» یعنی چه؟ حضرت فرمود: فئام یعنی صد هزار پیغمبر و صدیق و شهید (یعنی برای افطاری یک نفر پاداش افطار یک میلیون پیغمبر و صدیق و شهید دارد) پس اگر کسی گروهی از زنان و مردان با ایمان را افطاری دهد چه پاداشی دارد؟! من ضامنم که خدای تعالی او را از کفر و فقر امان دهد.

اگر کسی در آن روز و شب یا پس از آن تا عید غدیر سال آینده بمیرد - بدون آنکه مرتکب گناه کبیره‌ای شده باشد - پاداش او بر خداست.

من ضامنم که هر کس قرض بگیرد و به برادران دینی کمک نماید، اگر زنده بماند خدا قرضش را ادا کند و اگر بمیرد از دوشش بردارد (یعنی خدا کاری کند که بدهی او پرداخت شود).

هنگامی که به یکدیگر می‌رسید سلام و مصافحه نمایید، و یکدیگر را در این روز از نعمت‌ها بهره‌مند سازید.^۱

۱. تعبیر روایت (وتهانوا النعمة [بالنعمة] في هذا اليوم) است گرچه به قرینه سلام و مصافحه احتمال دارد که مراد آن باشد: (نعمت این روز - یعنی ولایت - را به یکدیگر تبریک گوید) ولی در کتب لغت برای ماده «هنا» در باب تفاعل چنین معنایی پیدا نکردیم.

هنگام ظهر با آرامش، وقار، محترمانه و در عین حال با تواضع در مجلس خویش نشسته و می‌گوید:

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ كَمَا فَضَّلَنَا فِي دِينِهِ عَلَى مَنْ جَحَدَ وَعَنَدَ ، وَفِي نَعِيمِ الدُّنْيَا
عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ عَمَدَ ، وَهَدَانَا بِمُحَمَّدٍ نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ، وَشَرَّفَنَا بِوَصِيِّهِ
وَخَلِيفَتِهِ فِي حَيَاتِهِ وَبَعْدَ مَمَاتِهِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ .
اللَّهُمَّ إِنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ نَبِيُّنَا كَمَا أَمَرْتَ ، وَعَلِيًّا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ مَوْلَانَا كَمَا
أَقَمْتَ ، وَنَحْنُ مَوَالِيهِ وَأَوْلِيَاؤُهُ .

سپس برای سپاسگزاری و شکرگزاری خداوند دو رکعت نماز به جای می‌آورد که در رکعت اول پس از حمد سوره قدر و توحید را قرائت نموده و پس از نماز به سجده رفته و در سجده می‌گوید:

اللَّهُمَّ إِنَّا إِلَيْكَ نُوجُّهُ وَجُوهَنَا فِي يَوْمِ عِيدِنَا الَّذِي شَرَّفْتَنَا فِيهِ بِوَلَايَةِ مَوْلَانَا أَمِيرِ
الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ ، عَلَيْكَ نَتَوَكَّلُ ، وَبِكَ نَسْتَعِينُ فِي أُمُورِنَا .
اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ وَجُوهَنَا وَأَشْعَارُنَا وَأَبْشَارُنَا وَجُلُودُنَا وَعُرُوقُنَا وَأَعْظُمُنَا
وَأَعْصَابُنَا وَلُحُومُنَا وَدِمَائُنَا .

اللَّهُمَّ إِنَّا كَ نَعْبُدُ ، وَكَ نَخْضَعُ ، وَكَ نَسْجُدُ عَلَى مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ ، وَدِينِ مُحَمَّدٍ ،
وَوَلَايَةِ عَلِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، حَقَّاءَ مُسْلِمِينَ ، وَمَا نَحْنُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ، وَلَا
مِنَ الْجَاهِلِينَ .

اللَّهُمَّ الْعَنِ الْجَاهِلِينَ الْمُعَانِدِينَ الْمُخَالِفِينَ لِأَمْرِكَ وَأَمْرِ رَسُولِكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ .

اللَّهُمَّ الْعَنِ الْمُبْغِضِينَ لَهُمْ لَعْنًا كَثِيرًا لَا يَنْقُطِعُ أَوْلُهُ وَلَا يَنْفَدُ آخِرُهُ .

آنچه گفتم حاضرین به غایبین برسانند (و باز تأکید می‌کنم که) ثروتمندان از نیازمندان و توانگران از ناتوانان دستگیری نمایند. دستور پیامبر ﷺ به من این چنین بود.

سپس حضرت نماز جمعه را به جای آورده و با فرزندان و شیعیان برای صرف نهار به منزل امام مجتبی ﷺ رفتند. پس از صرف غذا هر کدام از آنان با هدیه‌ای (از حضرت) نزد خانواده خود بازگشتند.^۱

تعظیم عید غدیر برای مخالفت با مخالفین

۴۲. امام صادق ﷺ فرمود: مؤمن باید صبح روز عید غدیر اول روز غسل کرده، سپس نظیف‌ترین و فاخرترین لباس را پوشیده، در حدّ توان (بهترین) عطر و بوی خوش را استعمال نماید و این دعا را بخواند:

اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا الْيَوْمَ شَرَّفْتَنَا فِيهِ بِوَلَايَةِ وَلِيِّكَ عَلِيِّ صَلَوَاتِ اللَّهِ عَلَيْهِ ، وَجَعَلْتَهُ
أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ، وَأَمَرْتَنَا بِمَوَالِيهِ وَطَاعَتِهِ ، وَأَنْ نَتَمَسَّكَ بِمَا يُقَرِّبُنَا إِلَيْكَ وَيُزَلِّفُنَا
لَدَيْكَ أَمْرُهُ وَنَهْيُهُ .

اللَّهُمَّ قَدْ قَبَلْنَا أَمْرَكَ وَنَهْيَكَ ، وَسَمِعْنَا وَأَطَعْنَا لِنَبِيِّكَ ، وَسَلَّمْنَا ، وَرَضِينَا ، فَنَحْنُ
مَوَالِي عَلِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَوْلِيَاؤُهُ ، كَمَا أَمَرْتَ نَوَالِيَهُ وَنُعَادِي مَنْ يُعَادِيهِ ، وَنَبْرَأُ
مِمَّنْ تَبْرَأُ مِنْهُ ، وَنُبْغِضُ مَنْ أَبْغَضَهُ ، وَنُحِبُّ مَنْ أَحَبَّهُ ، وَعَلِيٌّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ مَوْلَانَا
كَمَا قُلْتَ ، وَإِمَامُنَا بَعْدَ نَبِيِّنَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَمَا أَمَرْتَ .

۱. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱۹.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَتَبَّتْنا عَلَى مَوَالِيكَ وَمَوَالِيَةِ رَسُولِكَ وَآلِ رَسُولِكَ
وَمَوَالِيَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ صَلَوَاتِ اللَّهِ عَلَيْهِمْ .

اللَّهُمَّ آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً، وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً، وَأَحْسِنْ مُتَقَلِّبَنَا يَا سَيِّدَنَا وَمَوْلَانَا.

پس از آن مشغول خوردن و آشامیدن گردد و برادران دینی را نیز اطعام نماید، اظهار سرور و شادی کند، و به برادران مؤمن نیکی و احسان بسیار کرده و نیازهای آنان را برآورد به قصد تعظیم و احترام روز عید غدیر و برای مخالفت با کسانی که در روز عید غدیر اظهار غم و اندوه می‌کنند، خدا غم و اندوه آنان را مضاعف فرماید.^۱

هشتاد ماه عبادت در یک روز

۴۳. امام صادق علیه السلام فرمود: اعمال نیک (عبادت و احسان به برادران مؤمن) در روز عید غدیر برابر با عمل هشتاد ماه است! سزاوار است که بسیار خدا را یاد نموده، ذکر خدا بگویی و صلوات بفرستی و بر خانواده‌ات توسعه دهی.^۲

۴۴. سید ابن طاووس فرموده: شیخ صدوق، شیخ مفید، شیخ طوسی علیهم السلام هر سه با سند از امام صادق علیه السلام نقل کرده‌اند که حضرت فرمود: عمل (کار نیک و عبادت) روز عید غدیر - هجدهم ذی‌الحجه - برابر با عبادت هشتاد ماه است.^۳

۱. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۲۰.

۲. ثواب الاعمال ۷۴-۷۵، بحار ۹۴/۱۱۲، وسائل ۱۰/۴۴۲-۴۴۳.

۳. اقبال ۲/۲۶۴ (چاپ سنگی: ۴۶۵).

روز عبادت و نیکوکاری

۴۵. امام صادق علیه السلام فرمود: سزاوار است که در هجدهم ذی‌الحجه تقرّب به خدا داشته باشید به نیکی نمودن به دیگران، روزه گرفتن، نمازگزاردن، صلّه رحم، احسان به برادران مؤمن و پیوند با آنان.

پیامبران گذشته هنگام تعیین جانشین خویش همین روش را داشتند و به دیگران نیز دستور می‌دادند که آن روز چنین برنامه‌ای داشته باشند.^۱

شادی بر نعمت ولایت

۴۶. فرات از امام صادق علیه السلام پرسید: روز عید غدیر چه باید کرد؟ حضرت فرمود: عید غدیر روز عبادت، نماز، سپاسگزاری و شکرگزاری خدا، و روز سرور و شادی بر نعمت ولایت است که خدا بر شما منت گذاشته و به شما عنایت فرموده. من دوست دارم که آن روز را روزه بگیرید.^۲

سپاسگزاری بر معرفت غدیر

۴۷. امام صادق علیه السلام فرمود: شیعیان ما بایستی به یاد خدا (و شکرگزار او) باشند که بر آنان منت نهاد و معرفت روز غدیر را به آنها اختصاص داد که بقیه مردم از آن بی‌بهره‌اند.

۱. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۷.

۲. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۸.

یعنی: سپاس خدای را بر کامل نمودن دین، و تمام کردن نعمت، و خشنودی پرودگار به رسالت من و به ولایت علی پس از من.

در برخی مصادر به جای «الحمد لله» ذکر «الله أكبر» آمده به این عبارت:

الله أكبر على إكمال الدين، وإتمام النعمة، ورضى الرب، والولاية لعلي بن أبي طالب عليه السلام.^۱

سفارش به عید گرفتن غدیر

۵۰. عبدالرحمن بن سالم گوید: پدرم از امام صادق عليه السلام پرسید: در روز عید غدیر چه باید کرد؟ حضرت فرمود: به یاد خدا باشید به روزه گرفتن و عبادت و به یاد نمودن از محمد و آل محمد عليهم السلام. پیامبر صلى الله عليه وآله به امیر مؤمنان عليه السلام سفارش نمود این روز را عید قرار دهد، چنانکه پیامبران عليهم السلام به جانشینان خود سفارش می کردند که این روز را عید بگیرند.^۲

خواری شیطان

۵۱. امام صادق عليه السلام فرمود: غدیر روز روزه، نماز، اطعام و نیکی به برادران مؤمن است و در آن سبب خشنودی خدا و خشم و خواری و به خاک مالیدن شیطان است.^۳

راوی پرسید: ای زاده پیامبر! در آن روز چه کاری باید انجام داد؟ حضرت فرمود: روزه می گیری که روزه اش برابر با شصت ماه است، در آن روز به خویش و خانواده و نوکران (و زبردستان) به اندازه ای که می توانی نیکی و احسان داشته باش.^۱

شکر نعمت ولایت

۴۸. از پیامبر صلى الله عليه وآله روایت است که از سنن و آداب روز عید غدیر آن است که مؤمن صدبار بگوید:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ كَمَالَ دِينِهِ، وَتَمَامَ نِعْمَتِهِ بِوَلَايَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ.^۲

یعنی: سپاس خدای را که کامل شدن دین و تمامی نعمتش را به ولایت امیر مؤمنان علی بن ابی طالب عليه السلام قرار داد.

۴۹. ابوسعید خدری گوید: رسول خدا روز غدیر خم فرمود:

الحمد لله على إكمال الدين، وإتمام النعمة، ورضى الرب برسائتي، وبالولاية لعلي من بعدي.^۳

۱. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱۴.

۲. بحار ۹۵ / ۳۲۱.

۳. مناقب الإمام أمير المؤمنين عليه السلام كوفي ۱ / ۴۰۹ رجوع شود به بحار ۳۷ / ۱۳۴.

۱. به عنوان نمونه رجوع شود به بحار ۳۷ / ۱۷۸.

۲. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۹.

۳. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۳۵.

بیزاری از ستمگران

۵۲. حسن بن راشد از امام صادق علیه السلام پرسید: فدایت شوم! روز عید غدیر چه باید کرد؟ فرمود: روزه بگیر، زیاد صلوات بفرست، و از ستمگران و منکران حق اهل بیت بیزاری بجو.

پیامبران علیهم السلام به جانشینان خویش علیهم السلام دستور می دادند که روز نصب جانشین آنها را عید بگیرند.

پرسید: پاداش روزه عید غدیر چیست؟ فرمود: پاداش شصت ماه روزه.^۱

غسل کردن

روایات متعدد در استحباب غسل کردن روز عید غدیر وارد شده است.^۲ شیخ طوسی - در شرح کلام شیخ مفید قدس سرهما (وغسل یوم الغدیر سنّة) - فرموده: استحباب غسل روز عید غدیر نزد (علمای) فرقه حقه (شیعه اثنا عشری) اجماعی و مورد اتفاق همه آنهاست.^۳

حضور در غدیر با نماز عید غدیر

۵۳. ابوهارون عبدی گوید: روز هجدهم ذی الحجه محضر مبارک امام صادق علیه السلام شرفیاب شدم، حضرت فرمود: هر کس در این روز دو رکعت نماز - به کیفیتی که خواهد آمد - بگذارد، مانند کسی است که در روز غدیر حضور داشته و با پیامبر صلی الله علیه و آله بر ولایت پیمان بسته باشد، و در درجه کسانی باشد که صادقانه در موالات مولا در آن روز خدا و پیامبر صلی الله علیه و آله را تصدیق کردند، مانند کسی که حضور پیامبر صلی الله علیه و آله، امیر مؤمنان، امام حسن و امام حسین علیهم السلام را درک کرده، و مانند نجبا و نقبایی که زیر پرچم قائم آل محمد صلی الله علیه و آله و در خیمه آن حضرت باشند.

در تمام روز غدیر می تواند این نماز را بخواند گرچه بهتر است نزدیک ظهر باشد که (مصادف با) ساعت نصب امیر مؤمنان علیه السلام است. دو رکعت نماز بخواند سپس به سجده رود و صد بار شکر خدای عزوجل به جا آورد، یعنی بگوید: «شُکراً لِلَّهِ».

سپس سر از سجده بردارد و این دعا را بخواند:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّ لَكَ الْحَمْدَ وَحَدِّكَ لَا شَرِيكَ لَكَ، وَأَنَّكَ وَاحِدٌ أَحَدٌ صَمَدٌ، لَمْ تَلِدْ، وَلَمْ تُوَلَدْ، وَلَمْ يَكُنْ لَكَ كُفْؤاً أَحَدٌ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ، يَا مَنْ هُوَ كُلُّ يَوْمٍ فِي شَأْنٍ، كَمَا كَانَ مِنْ شَأْنِكَ أَنْ تَفَضَّلْتَ عَلَيَّ بِأَنْ جَعَلْتَنِي مِنْ أَهْلِ إِبْرَائِيمَ وَأَهْلِ دِينِكَ وَأَهْلِ دَعْوَتِكَ، وَوَفَّقْتَنِي لِذَلِكَ فِي مُبْتَدَأِ خَلْقِي تَفَضُّلاً مِنْكَ وَكَرَمًا وَجُوداً، ثُمَّ أَرَدْتِ الْفَضْلَ فَضْلاً، وَالْجُودَ جُوداً، وَالْكَرَمَ كَرَمًا رَأْفَةً مِنْكَ وَرَحْمَةً إِلَيَّ أَنْ جَدَّدْتَ ذَلِكَ الْعَهْدَ لِي تَجْدِيداً بَعْدَ

۱. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۵.

۲. مانند روایات ۴۲ و ۵۳ و پاورقی روایت ۵۶.

۳. تهذیب ۱/ ۱۱۴.

تَجْدِيدِكَ خَلْقِي، وَكُنْتُ نَسِيًا مَنَسِيًا نَاسِيًا سَاهِيًا غَافِلًا، فَاتَّمَمْتَ نِعْمَتَكَ بِأَنْ
 دَكَّرْتَنِي ذَلِكَ، وَمَنَنْتَ بِهِ عَلَيَّ، وَهَدَيْتَنِي لَهُ فَلْيَكُنْ مِنْ شَأْنِكَ - يَا إِلَهِي وَسَيِّدِي
 وَمَوْلَايَ - أَنْ تُتِمَّ لِي ذَلِكَ، وَلَا تَسْلُبْنِيهِ حَتَّى تَتَوَفَّانِي عَلَى ذَلِكَ وَأَنْتَ عَنِّي رَاضٍ
 فَإِنَّكَ أَحَقُّ الْمُنْعِمِينَ أَنْ تُتِمَّ نِعْمَتَكَ عَلَيَّ.

اللَّهُمَّ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأَجَبْنَا دَاعِيكَ بِمَنِّكَ فَلَكَ الْحَمْدُ غُفْرَانِكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ
 الْمَصِيرُ، آمَنَّا بِاللَّهِ وَحُدَّهُ لِشَرِّكَ لَهُ، وَبِرَسُولِهِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ،
 وَصَدَقْنَا وَأَجَبْنَا دَاعِيَ اللَّهِ، وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فِي مَوَالَاةِ مَوْلَانَا وَمَوْلَى الْمُؤْمِنِينَ
 أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، عَبْدِ اللَّهِ، وَأَخِي رَسُولِهِ، وَالصَّدِيقِ الْأَكْبَرِ،
 وَالْحُجَّةِ عَلَى بَرِيَّتِهِ، الْمُؤَيَّدِ بِهِ نَبِيِّهِ وَدِينِهِ الْحَقِّ الْمُبِينِ عِلْمًا لِدِينِ اللَّهِ، وَخَازِنًا
 لِعِلْمِهِ، وَعَيْبَةَ غَيْبِ اللَّهِ، وَمَوْضِعِ سِرِّ اللَّهِ، وَأَمِينِ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ، وَشَهِيدِهِ فِي
 بَرِيَّتِهِ.

اللَّهُمَّ إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا، رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا
 ذُنُوبَنَا، وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا، وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ، رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ،
 وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ، فَإِنَّا يَا رَبَّنَا - بِمَنِّكَ وَطُفْلِكَ - أَجَبْنَا
 دَاعِيكَ، وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ وَصَدَقْنَاهُ، وَصَدَقْنَا مَوْلَى الْمُؤْمِنِينَ، وَكَفَّرْنَا بِالْحُبِّ
 وَالطَّاعُوتِ فَوَلْنَا مَا تَوَلَّيْنَا، وَاحْشُرْنَا مَعَ أَئِمَّتِنَا فَإِنَّا بِهِمْ مُؤْمِنُونَ مُوقِنُونَ، وَلَهُمْ
 مُسَلِّمُونَ، آمَنَّا بِسِرِّهِمْ وَعَلَانِيَتِهِمْ وَشَاهِدِهِمْ وَعَائِبِهِمْ وَحَيِّهِمْ وَمَيِّتِهِمْ، وَرَضِينَا
 بِهِمْ أَيْمَةً وَقَادَةَ وَسَادَةً، وَحَسَبْنَا بِهِمْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ اللَّهِ دُونَ خَلْقِهِ، لَا نَبْتَغِي بِهِمْ بَدَلًا،
 وَلَا نَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِمْ وَلِيحَةً، وَبَرَرْتُ إِلَى اللَّهِ مِنْ كُلِّ مَنْ نَصَبَ لَهُمْ حَرْبًا مِنَ الْجَنِّ
 وَالْإِنْسِ مِنَ الْأَوْلِيَيْنِ وَالْآخِرِينَ، وَكَفَّرْنَا بِالْحُبِّ وَالطَّاعُوتِ وَالْأَوْثَانِ الْأَرْبَعَةِ

وَأَشْيَاعِهِمْ وَاتَّبَاعِهِمْ وَكُلِّ مَنْ وَالَاهُمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ مِنْ أَوَّلِ الدَّهْرِ إِلَى آخِرِهِ.
 اللَّهُمَّ إِنَّا نَشْهَدُكَ أَنَّا نَدِينُ بِمَا دَانَ بِهِ مُحَمَّدٌ وَأَلُّ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ، وَقَوْلُنَا
 مَا قَالُوا، وَدِينُنَا مَا دَانُوا بِهِ، مَا قَالُوا بِهِ قُلْنَا، وَمَا دَانُوا بِهِ دَنَّا، وَمَا أَنْكَرُوا أَنْكَرْنَا،
 وَمَنْ وَالُوا وَالَّيْنَا، وَمَنْ عَادُوا عَادَيْنَا، وَمَنْ لَعَنُوا لَعْنَا، وَمَنْ تَبَرَّءُوا مِنْهُ تَبَرَّأْنَا
 مِنْهُ، وَمَنْ تَرَحَّمُوا عَلَيَّهِ تَرَحَّمْنَا عَلَيْهِ، آمَنَّا، وَسَلَّمْنَا، وَرَضِينَا، وَاتَّبَعْنَا مَوَالِيَنَا
 صَلَوَاتِ اللَّهِ عَلَيْهِمْ.

اللَّهُمَّ فَتَمِّمْ لَنَا ذَلِكَ وَلَا تَسْلُبْنَا، وَاجْعَلْهُ مُسْتَقَرًّا ثَابِتًا عِنْدَنَا، وَلَا تَجْعَلْهُ
 مُسْتَعَارًا، وَأَحِينَا مَا أَحْيَيْتَنَا عَلَيْهِ، وَأَمْتِنَا إِذَا أَمْتِنَا عَلَيْهِ.

أَلُّ مُحَمَّدٍ أَئِمَّتِنَا فِيهِمْ نَأْتُمْ، وَإِيَاهُمْ نُوَالِي، وَعَدْوُهُمْ عَدْوُ اللَّهِ نَعَادِي، فَاجْعَلْنَا
 مَعَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ فَإِنَّا بِذَلِكَ رَاضُونَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

پس از آن باز به سجده رفتن و صد مرتبه حمد خدا و صد مرتبه شکر خدا را
 به جای آورد، (یعنی هر کدام از «الْحَمْدُ لِلَّهِ» و «شُكْرًا لِلَّهِ» را صد مرتبه بگوید).^۱

عالم جلیل مرحوم ابن مشهدی رحمته همین دعا را با کمی اختلاف نقل کرده^۲
 ولی در کیفیت نماز آنچه را که در روایت شماره: ۵۶ خواهد آمد، اینجا نقل
 کرده و فرموده است:

۱. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱۷.

۲. فرموده: اللَّهُمَّ إِنِّي أَشْهَدُ بِأَنَّ لَكَ الْحَمْدَ وَحَدَّكَ لِشَرِّكَ لَكَ... إلى آخر، و به جای (أسألك)
 لفظ: (أشهد) آورده است.

یک ساعت قبل از ظهر غسل می‌کنی، و نیم ساعت به ظهر دو رکعت نماز برای سپاسگزاری خدای تعالی به جای می‌آوری، در هر رکعت بعد از حمد هر یک از توحید، قدر، آیه‌الکرسی را ده مرتبه می‌خوانی.

ایشان سجده بعد از نماز و دعای بعد از آن و سجده دیگر بعد از دعا را - چنانکه گذشت - نقل و پس از آن فرموده: صد بار بگو:

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَىٰ إِكْمَالِ الدِّينِ، وَإِتْمَامِ النِّعْمَةِ، وَرِضَى الرَّبِّ الْكَرِيمِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ.^۱

نماز در مسجد غدیر

۵۴. امام صادق علیه السلام فرمود: نماز گزاردن در مسجد غدیر مستحب است؛ زیرا پیامبر صلی الله علیه و آله آنجا امیر مؤمنان علیه السلام را (برای نصب بر خلافت سر دست) بلند کرد. آنجا مکانی است که خدا حق را ظاهر ساخت.^۲

۵۵. راوی از امام کاظم علیه السلام پرسید: من مسافرم و در اثناء روز به مسجد غدیر خم می‌رسم، نماز در آنجا چه حکمی دارد؟ حضرت فرمود: آنجا نماز بگزار؛ آن مکان با فضیلتی است؛ پدرم (امام صادق علیه السلام) چنین دستور می‌داد.^۳

۱. مزار ابن مشهدی ۳۲۰-۳۲۲.

۲. کافی ۴/۵۶۷، فقیه ۲/۵۵۹، تهذیب ۶/۱۹، بحار ۳۷/۱۷۳-۱۷۲، وسائل ۵/۲۸۷.

۳. کافی ۴/۵۶۶، فقیه ۲/۵۵۹، تهذیب ۶/۱۸، وسائل ۵/۲۸۷ و ۱۴-۳۷۴.

دعای مستجاب پس از نماز غدیر

۵۶. امام صادق علیه السلام فرمود: هر کس روز عید غدیر نیم ساعت قبل از ظهر به قصد شکرگزاری خدا دو رکعت نماز بگزارد^۱ که در هر رکعت بعد از حمد^۲ هر یک از توحید و قدر و آیه‌الکرسی را ده مرتبه بخواند، نزد خدا برابر با صد هزار حج و صد هزار عمره است و هر حاجتی از حوائج دنیا و آخرت را درخواست کند - هر چه باشد - خدا به آسانی و با عافیت به او عنایت نماید. حضرت در پایان روایت سه مرتبه بر این مطلب سوگند یاد کردند.

بنابر نقلی اگر این نماز و دعا از او فوت شد قضای آن را به جای آورد.

پس از نماز دعای ذیل را بخواند (و سپس حاجت خویش را ذکر نماید):

رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا، رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا
وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ.

رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ، وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَشْهَدُكَ وَكَفَىٰ بِكَ شَهِيدًا، وَأَشْهَدُ مَلَائِكَتَكَ وَحَمَلَةَ عَرْشِكَ وَسُكَّانَ
سَمَاوَاتِكَ وَأَرْضِكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الْمَغْبُودُ الَّذِي لَيْسَ مِنْ لَدُنْ

۱. همین روایت به نقل برادر علامه حلی قدس سرهما چنین است که: نیم ساعت قبل از ظهر غسل کند و این دو رکعت نماز را همراه با نماز ظهر [مثل نوافل ظهر] به جای آورد. (العُدَّة القویة ۱۶۶، بحار ۳۲۱/۹۵، مستدرک ۲/۵۲۰).

شیخ طوسی علیه السلام در اول این روایت غسل کردن را هنگام زوال نقل فرموده است. (تهذیب ۳/۱۴۳، وسائل ۳/۳۳۸).

۲. بنابر روایت عده‌ای از علما حمد را یک مرتبه قرائت نماید و بنابر نقلی ده مرتبه.

اللَّهُمَّ فَإِنَّا نَشْهَدُ أَنَّهُ عَبْدُكَ الْهَادِي مِنْ بَعْدِ نَبِيِّكَ التَّذِيرِ الْمُنْذِرِ، وَصِرَاطُكَ الْمُسْتَقِيمِ، وَآمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ، وَقَائِدُ الْعُرَى الْمُحَجَّلِينَ، وَحُجَّتُكَ الْبَالِغَةَ، وَلِسَانُكَ الْمُعْبَّرُ عَنْكَ فِي خَلْقِكَ، وَالْقَائِمُ بِالْقِسْطِ مِنْ بَعْدِ نَبِيِّكَ، وَدَيَّانُ دِينِكَ، وَحَازِنُ عِلْمِكَ، وَمَوْضِعُ سِرِّكَ، وَعَعْبِيَّةُ عِلْمِكَ، وَآمِينَكَ الْمَأْمُونُ الْمَأْخُودُ مِيثَاقَهُ مَعَ مِيثَاقِ رَسُولِكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مِنْ جَمِيعِ خَلْقِكَ وَبِرِّيَّتِكَ شَهَادَةً بِالْإِخْلَاصِ لَكَ بِالْوَحْدَانِيَّةِ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، وَأَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ، وَعَلِيًّا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، وَأَنَّ الْأَقْرَارَ بِوَلَايَتِهِ تَمَامُ تَوْحِيدِكَ، وَالْإِخْلَاصُ بِوَحْدَانِيَّتِكَ، وَكَمَالُ دِينِكَ، وَتَمَامُ نِعْمَتِكَ وَفَضْلِكَ عَلَى جَمِيعِ خَلْقِكَ وَبِرِّيَّتِكَ، فَإِنَّكَ قُلْتَ - وَقَوْلُكَ الْحَقُّ -: (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا) [المائدة (٥): ٣].

اللَّهُمَّ فَالْحَمْدُ عَلَى مَا مَنَنْتَ بِهِ عَلَيْنَا مِنَ الْإِخْلَاصِ لَكَ بِوَحْدَانِيَّتِكَ؛ إِذْ هَدَيْتَنَا لِمَوَالِيَةِ وَلِيِّكَ الْهَادِي مِنْ بَعْدِ نَبِيِّكَ الْمُنْذِرِ، وَرَضِيتَ لَنَا الْإِسْلَامَ دِينًا بِمَوَالِيَتِهِ، وَأَتَمَمْتَ عَلَيْنَا نِعْمَتَكَ الَّتِي جَدَّدْتَ لَنَا عَهْدَكَ وَمِيثَاقَكَ، وَدَكَّرْتَنَا ذَلِكَ، وَجَعَلْتَنَا مِنْ أَهْلِ الْإِخْلَاصِ وَالتَّصَدِيقِ بِعَهْدِكَ وَمِيثَاقِكَ، وَمِنْ أَهْلِ الْوَفَاءِ بِذَلِكَ، وَلَمْ تَجْعَلْنَا مِنَ النَّاكِثِينَ وَالْجَاهِدِينَ وَالْمُكَذِّبِينَ بِيَوْمِ الدِّينِ، وَلَمْ تَجْعَلْنَا مِنْ أَتْبَاعِ الْمُعْتَرِينَ وَالْمُبَدِّلِينَ وَالْمُنْحَرِفِينَ وَالْمُبْتَكِينَ أَدَانَ الْأَنْعَامِ، وَالْمُعْتَرِينَ خَلْقِ اللَّهِ، وَمِنْ الَّذِينَ اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ، وَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَعَنِ الصِّرَاطِ الْمُسْتَقِيمِ.

و در آن روز و شب بسیار می گویی :

عَرَشِكَ إِلَى قَرَارِ أَرْضِكَ مَعْبُودٌ يُعْبَدُ سِوَاكَ إِلَّا بَاطِلٌ مُضْمَجَلٌ غَيْرٌ وَجْهَكَ الْكَرِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْمَعْبُودُ، فَلَا مَعْبُودَ سِوَاكَ، تَعَالَيْتَ عَمَّا يَقُولُ الظَّالِمُونَ غُلُوًّا كَبِيرًا. وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ، وَأَشْهَدُ أَنَّ عَلِيًّا صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَوَلِيُّهُمْ وَمَوْلَاهُمْ.

رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا بِالتَّدَا، وَصَدَقْنَا الْمُتَادِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِذَا [إِذ] نَادَى بِنِدَاءٍ عَنْكَ بِاللَّيْلِ أَمْرَتُهُ بِهِ أَنْ يُبَلِّغَ مَا أَنْزَلْتَ إِلَيْهِ مِنْ وَلايَةِ وَلِيِّ أَمْرِكَ، فَحَدَّرْتَهُ، وَأَنْذَرْتَهُ إِنْ لَمْ يُبَلِّغْ أَنْ تَسْحَطَ عَلَيْهِ، وَأَنَّهُ إِنْ بَلَغَ رِسَالَتِكَ عَصَمْتَهُ مِنَ النَّاسِ، فَنَادَى مُبَلِّغًا وَحَيْكَ وَرِسَالَتِكَ: «أَلَا مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ، وَمَنْ كُنْتُ وَلِيًّا فَعَلِيٌّ وَلِيُّهُ، وَمَنْ كُنْتُ نَبِيًّا فَعَلِيٌّ أَمِيرُهُ».

رَبَّنَا فَقَدْ أَجَبْنَا دَاعِيَتَكَ التَّذِيرِ الْمُنْذِرِ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ إِلَى عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ الَّذِي أَنْعَمْتَ عَلَيْهِ وَجَعَلْتَهُ مَثَلًا لِيُنِي إِسْرَائِيلَ إِنَّهُ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَمَوْلَاهُمْ وَوَلِيُّهُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، يَوْمَ الدِّينِ، فَإِنَّكَ قُلْتَ: (إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِيُنِي إِسْرَائِيلَ) [الزخرف (٤٣): ٥٩].

رَبَّنَا آمَنَّا، وَاتَّبَعْنَا مَوْلَانَا وَوَلِيَّنَا وَهَادِيَّنَا وَدَاعِيَّنَا، وَدَاعِيِ الْأَنْعَامِ، وَصِرَاطُكَ الْمُسْتَقِيمِ السَّوِيِّ، وَحُجَّتِكَ وَسَبِيلِكَ الدَّاعِيِ إِلَيْكَ، عَلَى بَصِيرَةٍ هُوَ وَمَنْ اتَّبَعَهُ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ بِوَلَايَتِهِ، وَبِمَا يُلْحِدُونَ بِاتِّخَاذِ الْوَلَايَةِ دُونَهُ، فَأَشْهَدُ - يَا إِلَهِي - أَنَّهُ الْإِمَامُ الْهَادِي الْمُرْشِدُ الرَّشِيدُ عَلِيُّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِي ذَكَرْتَهُ فِي كِتَابِكَ فَقُلْتَ: (وَإِنَّهُ فِي أُمَّ الْكِتَابِ لَدَيْنَا لَعَلِيٌّ حَكِيمٌ) [الزخرف (٤٣): ٤]. لَا أُشْرِكُ مَعَهُ إِمَامًا، وَلَا أَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ وَلِيًّا.

اللَّهُمَّ الْعَنِ الْجَاحِدِينَ وَالنَّاكِثِينَ وَالْمُعْصِرِينَ وَالْمُكْذِبِينَ [وَالْمُبَدِّلِينَ الَّذِينَ يُكْذِبُونَ] بِيَوْمِ الدِّينِ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ .

[سپس بگو:] اللَّهُمَّ فَلَكَ الْحَمْدُ عَلَىٰ إِعْطَائِكَ عَلَيْنَا بِالَّذِي هَدَيْتَنَا إِلَىٰ وَلَايَةِ وَلَايَةِ وَأَمْرِكَ مِنْ بَعْدِ نَبِيِّكَ الْأَيْمَةِ الْهُدَاةِ الرَّاشِدِينَ الَّذِينَ جَعَلْتَهُمْ أَرْكَانًا لِتَوْحِيدِكَ، وَأَعْلَامَ الْهُدَىٰ، وَمَنَارَ التَّقْوَىٰ، وَالْعُرْوَةَ الْوُثْقَىٰ، وَكَمَالَ دِينِكَ، وَتَمَامَ نِعْمَتِكَ، فَلَكَ الْحَمْدُ، آمَنَّا بِكَ، وَصَدَقْنَا بِنَبِيِّكَ، وَاتَّبَعْنَا مِنْ بَعْدِهِ النَّذِيرَ الْمُنذِرَ، وَوَالَيْتَنَا وَوَالِيَهُمْ، وَعَادَيْتَنَا عَدْوَهُمْ، وَبَرَّئْنَا مِنَ الْجَاحِدِينَ وَالنَّاكِثِينَ وَالْمُكْذِبِينَ إِلَىٰ يَوْمِ الدِّينِ .

اللَّهُمَّ فَكَمَا كَانَ مِنْ شَأْنِكَ - يَا صَادِقَ الْوَعْدِ - يَا مَنْ لَا يُخْلِفُ الْوَعْدَ، يَا مَنْ هُوَ كُلُّ يَوْمٍ فِي شَأْنٍ - أَنْ أَنْعَمْتَ عَلَيْنَا بِمُؤَاذَةِ أَوْلِيَانِكَ، الْمَسْئُولِ عَنْهَا عِبَادُكَ، فَإِنَّكَ قُلْتَ - وَقَوْلُكَ الْحَقُّ - : (ثُمَّ لَتَسْئَلَنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ) [التكاثر (١٠٢) : ٨]، وَقُلْتَ : (وَقِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ) [الصفات (٣٧) : ٢٤]، وَمَنْنْتَ عَلَيْنَا بِشَهَادَةِ الْإِخْلَاصِ لَكَ بِمُؤَاذَةِ أَوْلِيَانِكَ الْهُدَاةِ مِنْ بَعْدِ النَّذِيرِ الْمُنذِرِ وَالسَّرَاحِ الْمُنِيرِ، وَأَكْمَلْتَ الدِّينَ بِمُؤَاذَتِهِمْ، وَالْبِرَاءَةِ مِنْ عَدُوِّهِمْ، وَأَتَمَمْتَ عَلَيْنَا النِّعْمَةَ الَّتِي جَدَّدْتَ لَنَا عَهْدَكَ، وَذَكَّرْتَنَا مِيثَاقَكَ الْمَأْخُودَ مِنَّا فِي مُبْتَدَأِ خَلْقِكَ إِنَّا، وَجَعَلْتَنَا مِنْ أَهْلِ الْإِجَابَةِ، وَذَكَّرْتَنَا الْعَهْدَ وَالْمِيثَاقَ، وَلَمْ تُنْسِنَا ذِكْرَكَ، فَإِنَّكَ قُلْتَ : (وَإِذْ أَخَذْنَا مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ) [الأعراف (٧) : ١٧٢]. اللَّهُمَّ بَلَىٰ، شَهِدْنَا بِمَنِّكَ وَلُطْفِكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ رَبُّنَا، وَمُحَمَّدٌ عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ نَبِيُّنَا، وَعَلِيُّ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ، وَالْحُجَّةُ الْعُظْمَىٰ، وَآيَتُكَ الْكُبْرَىٰ، وَالنَّبَأُ الْعَظِيمُ الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ .

اللَّهُمَّ فَكَمَا كَانَ مِنْ شَأْنِكَ أَنْ أَنْعَمْتَ عَلَيْنَا بِالْهُدَايَةِ إِلَىٰ مَعْرِفَتِهِمْ فَلْيَكُنْ مِنْ شَأْنِكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تُبَارِكَ لَنَا فِي يَوْمِنَا هَذَا الَّذِي ذَكَّرْتَنَا فِيهِ عَهْدَكَ وَمِيثَاقَكَ، وَأَكْمَلْتَ دِينَنَا، وَأَتَمَمْتَ عَلَيْنَا نِعْمَتَكَ، وَجَعَلْتَنَا مِنْ أَهْلِ الْإِجَابَةِ وَالْإِخْلَاصِ بِوَحْدَانِيَّتِكَ، وَمِنْ أَهْلِ الْإِيمَانِ وَالتَّصَدِيقِ بِوَلَايَةِ أَوْلِيَانِكَ، وَالْبِرَاءَةِ مِنْ أَعْدَائِكَ وَأَعْدَاءِ أَوْلِيَانِكَ الْجَاحِدِينَ الْمُكْذِبِينَ بِيَوْمِ الدِّينِ، وَأَنْ لَا تَجْعَلَنَا مِنَ الْغَاوِينَ، وَلَا تُلْحِقْنَا بِالْمُكْذِبِينَ بِيَوْمِ الدِّينِ، وَاجْعَلْ لَنَا قَدَمَ صِدْقٍ مَعَ النَّبِيِّينَ، وَتَجْعَلْ لَنَا مَعَ الْمُتَّقِينَ إِمَامًا إِلَىٰ يَوْمِ الدِّينِ، يَوْمَ يُدْعَىٰ كُلُّ أُنَاسٍ بِإِيمَانِهِمْ، وَاحْشُرْنَا فِي زُمَرَةِ الْهُدَاةِ الْمَهْدِيِّينَ، وَأَحْيِنَا مَا أَحْيَيْتَنَا عَلَىٰ الْوَفَاءِ بِعَهْدِكَ وَمِيثَاقِكَ الْمَأْخُودِ مِنَّا وَعَالَيْنَا لَكَ، وَاجْعَلْ لَنَا مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا، وَتَبَّتْ لَنَا قَدَمَ صِدْقٍ فِي الْهَجْرَةِ .

اللَّهُمَّ وَاجْعَلْ مَحِيانًا خَيْرَ الْمَحِيَا، وَمَمَاتِنَا خَيْرَ الْمَمَاتِ، وَمُنْقَلَبَنَا خَيْرَ الْمُنْقَلَبِ حَتَّىٰ تَوَفَّانَا وَأَنْتَ عَنَّا رَاضٍ، قَدْ أُوجِبْتَ لَنَا حُلُولَ جَنَّتِكَ بِرَحْمَتِكَ، وَالْمَثْوَىٰ فِي دَارِكَ، وَالْإِنَابَةَ إِلَىٰ دَارِ الْمَقَامَةِ مِنْ فَضْلِكَ، لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٌ، وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا نُغُوبٌ .

رَبَّنَا إِنَّكَ أَمَرْتَنَا بِطَاعَةِ وَلَايَةِ أَمْرِكَ، وَأَمَرْتَنَا أَنْ نَكُونَ مَعَ الصَّادِقِينَ، فَقُلْتَ : (أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ) [النساء (٤) : ٥٩]، وَقُلْتَ : (اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ) [التوبة (٩) : ١١٩]، فَسَمِعْنَا، وَأَطَعْنَا، رَبَّنَا فَتَبَّتْ أَقْدَامُنَا، وَتَوَفَّانَا مُسْلِمِينَ مُصَدِّقِينَ لِأَوْلِيَانِكَ، وَلَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا، وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ .

غدیر روزی است که پیامبر ﷺ علی را به عنوان پرچم برای امت برافراشت و فضیلت و جانشینی او را آشکار ساخت و (امیرمؤمنان) به شکرانه اش آن روز را روزه گرفت.^۱

روزه عید غدیر نزد مخالفان

۵۸. شیعه و سنی از ابوهریره روایت کرده‌اند که او [به نقل از پیامبر ﷺ] گفت: هر کس روز هجدهم ذی‌الحجه را روزه بگیرد خدا برای او پاداش شصت ماه روزه می‌نویسد.

آن روز، روز غدیر خم است که پیامبر ﷺ دست علی بن ابی‌طالب را گرفت و فرمود: «من كنت مولاة فعلي مولاة» و عمر بن خطاب به آن حضرت گفت: آفرین، آفرین، مولای من و مولای هر مرد و زن با ایمان گشتی.^۲

پاداش روزه شصت ماه حرام!

۵۹. ابوهارون عبدی گوید: به امام صادق عرض کردم: فدایت گردم! پاداش روزه روز عید غدیر چیست؟ حضرت فرمود: روز عید غدیر روز عید، شادی، سرور و روزه به قصد سپاسگزاری خداوند (بر نعمت ولایت)

۱. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۳۵.

۲. امالی شیخ صدوق، ۵۰، بشارة المصطفى، ۱۵۸، ۴۰۲، بحار، ۱۰۸/۳۷ و ۱۱۰/۹۴ و

۳۲۱/۹۵، عوالم، ۴۲/۱۵.

و مصادر اهل تسنن: شواهد التنزیل ۲۰۰/۱-۲۰۳، تاریخ مدینه دمشق ۲۳۳/۴۲-۲۳۴، تاریخ بغداد ۲۸۴/۸-۲۸۵، ملحقات احقاق ۲۹۰/۴-۲۹۱ و ۱۹۷/۲۰ و ۶۱/۲۱ (به نقل از عامه).

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِالْحَقِّ الَّذِي جَعَلْتَهُ عِنْدَهُمْ، وَبِالَّذِي فَضَّلْتَهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ جَمِيعاً أَنْ تُبَارِكَ لَنَا فِي يَوْمِنَا هَذَا الَّذِي أَكْرَمْتَنَا فِيهِ، وَأَنْ تُنِمْ عَلَيْنَا نِعْمَتَكَ، وَتَجْعَلَهُ عِنْدَنَا مُسْتَقَرًّا، وَلَا تَسْلُبْنَاهُ أَبَدًا، وَلَا تَجْعَلَهُ مُسْتَوْدَعًا فَإِنَّكَ قُلْتَ: (فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ) [الأنعام (۶): ۹۸]، فَاجْعَلْهُ مُسْتَقَرًّا وَلَا تَجْعَلْهُ مُسْتَوْدَعًا، وَارْزُقْنَا نَصْرَ دِينِكَ مَعَ وَلِيِّ هَادٍ مُنْصُورٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ نَبِيِّكَ، وَاجْعَلْنَا مَعَهُ وَتَحْتَ رَأْيِهِ شُهَدَاءَ صِدِّيقِينَ فِي سَبِيلِكَ وَعَلَى نُصْرَةِ دِينِكَ.^۱

صیام انبیا

۵۷. مفضل از امام صادق پرسید: سرورم آیا به روزه روز عید غدیر دستور می‌فرمایی؟ حضرت سه مرتبه فرمود: آری به خدا. سپس فرمود: غدیر روزی است که خدا توبه حضرت آدم را پذیرفت و او به شکرانه اش آن روز را روزه گرفت.

غدیر روزی است که خدا حضرت ابراهیم را از آتش نجات داد و او به شکرانه اش آن روز را روزه گرفت.

غدیر روزی است که حضرت موسی، هارون را به عنوان پرچم هدایت نصب کرد و او به شکرانه اش آن روز را روزه گرفت.^۲

غدیر روزی است که حضرت عیسی جانشینی و صییش شمعون الصفا را اعلام کرد و او به شکرانه اش آن روز را روزه گرفت.

۱. با توجه به اختلاف مصادر، دعا از تهذیب نقل شد، رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱۱.

۲. بنابر نقل شیخ مفید: غلبه حضرت موسی بر جادوگران و تعیین جانشینش یوشع، و تعیین جانشینی آصف بن برخیا توسط حضرت سلیمان روز غدیر بوده است. (مسار الشیعة ۲۲).

است، روزه این روز برابر با روزه شصت ماه از ماه‌های حرام است.^۱

برتر از شصت سال بندگی

۶۰. مفضل از امام صادق علیه السلام پرسید: در روز غدیر چه باید کرد؟ حضرت فرمود: لازم است برای شکرگزاری و سپاس خداوند روزه بگیرید - گرچه سزاوار است که هر لحظه انسان شکرگزار خدا باشد - پیامبران علیهم السلام نیز به جانشینان علیهم السلام خویش دستور می‌دادند که روز نصب وصی و جانشین را روزه بگیرند و عید قرار دهند. روزه عید غدیر از شصت سال عبادت برتر است.^۲

کفاره شصت سال گناه

۶۱. امام صادق علیه السلام فرمود: روزه عید غدیر کفاره شصت سال (گناه) است.^۳

پاداش صد حج و صد عمره با روزه غدیر

۶۲. امام صادق علیه السلام فرمود: روزه گرفتن روز عید غدیر برابر با روزه عمره دنیا است. اگر کسی به اندازه عمر دنیا زندگی می‌کرد و همیشه روزه بود، پاداش روزه روز غدیر را داشت.

روژه روز غدیر نزد خدای عزوجل برابر با صد حج و صد عمره است.^۱

پاداش روزه روزگار!

۶۳. از امامان معصوم علیهم السلام روایت شده: هر کس روز عید غدیر خم را روزه بدارد و چیزی را جایگزین آن نکند، خدا برای او پاداش روزه (همه) روزگار را ثبت نماید.^۲

تذکر

روایات در پاداش روزه یا احسان و بخشش مالی یا دیگر اعمال روز عید غدیر مختلف است، مثلاً پاداش روزه آن برابر با ۶۰ ماه روزه، ۶۰ ماه از ماه‌های حرام، افضل از ۶۰ سال عبادت، برابر با صد حج و صد عمره، کفاره ۶۰ سال گناه، برابر با روزه تمام روزگار (عمر دنیا)، برتر از روزه عمر دنیا.

گرچه این روایات در برخی از موارد منافاتی با یکدیگر ندارد ولی در مجموع می‌توان گفت: با توجه به مراتب و درجات ایمان، معرفت، تقوی و اخلاص پاداش اعمال نیز کم و زیاد می‌شود.

۱. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱۷.

۲. خصال ۲۶۴، بحار ۹۴/۱۱۱، وسائل ۴۴۳/۱۰.

۳. فقیه ۹۰/۲، ثواب الاعمال ۷۵، بشارة المصطفی صلی الله علیه و آله ۳۷۷، مصباح المتهدجد ۷۳۶، اقبال ۲/۲۶۴

(چاپ سنگی: ۴۶۶)، وسائل ۴۴۲/۱۰ - ۴۴۳، بحار ۹۴/۱۱۲.

۱. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱۱.

۲. روضة الواعظین ۳۵۰، وسائل ۴۴۶/۱۰، جامع احادیث الشیعة ۴۲۲/۹، و رجوع شود به

المقنعة ۳۷۱.

خیر دنیا و آخرت

۶۴. حضرت ثامن الائمه علیه السلام فرمود: غدیر روزی است که هرکس آن را عید قرار داده، بر خود، خانواده و برادران دینی توسعه دهد، خدا بر ثروتش افزوده و او را از آتش جهنم آزاد نماید.

عید غدیر روزی است که خدا از سعی و تلاش شیعه تشکر نماید، گناهانشان را ببامرزد و کار نیک آنها را بپذیرد.

عید غدیر روز زدودن و برطرف ساختن اندوه، روز محو گناه، روز بخشش و عطا، روز انتشار دانش، روز بشارت، بزرگ‌ترین عید، روز استجاب دعا و نیایش، روز موقف عظیم، روز پوشیدن لباس (نو و فاخر) و کنار گذاشتن لباس سیاه، روز شرط مشروط،^۱ روز دوری از غم و غصه، روز عفو و گذشت از گناهکاران شیعه، روز گرفتن جایزه مسابقه، روز بسیار صلوات فرستادن بر محمد و آل محمد علیهم السلام، روز خشنودی، روز عید خاندان پیامبر صلی الله علیه و آله، روز پذیرفته شدن اعمال، روز درخواست افزونی، روز آسودگی اهل ایمان، روز بازرگانی و تجارت (آخرت)، روز محبت کردن و مهر ورزیدن، روز رسیدن به رحمت خدا، روز تزکیه (و تحصیل طهارت و پاکیزگی)، روز کنار گذاشتن کبائر و گناهان و روز عبادت است.^۲

۱. شاید اشاره باشد به اینکه ولایت شرط توحید و قبولی همه اعمال است.

۲. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱۵.

تغییر چهره زندگی

۶۵. فیاض طوسی گوید: روز عید غدیر محضر مبارک حضرت ثامن الحجج علیه السلام رسیدم، حضرت جمعی از خواص را برای افطار نگه داشته بود، برای خانواده آنها غذا، انواع هدیه و صلّه، لباس، انگشتر و کفش فرستاده بود. سر و وضع همه اطرافیان (به دستور حضرت) عوض شده بود و اسباب و آلات منزل نیز تغییر کرده بود (همه با لباس نو و فاخر و اشیاء موجود در خانه نیز نو و جدید بود).

حضرت برای آنها فضیلت و سابقه عید غدیر را بیان می فرمود.^۱

آراستن در عید غدیر

۶۶. امام رضا علیه السلام فرمود: عید غدیر روز تزیین و آراستن است. هرکس برای روز غدیر خویش را بیاراید و زینت نماید، خدا همه گناهانش را -از کوچک و بزرگ- ببامرزد، و فرشتگانی را برانگیزد که کارهای نیک او را ثبت نمایند، و درجات او را بالا برند تا عید غدیر سال آینده، پس اگر بمیرد شهید از دنیا رفته و اگر زنده بماند زندگی سعادت‌مندانه و همراه با خوشبختی داشته باشد.^۲

۱. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱۹.

۲. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱۵.

یعنی: با تو برادری کرده، دوست صمیمی می شوم و دست می دهم در راه خدا. پیمان می بندم با خدا، فرشتگانش، کتب آسمانی، پیامبران، رسولان و امامان معصوم علیهم السلام که اگر من اهل بهشت بودم و اذن شفاعت داشتم، و به من اجازه ورود به بهشت داده شد، بدون تو وارد بهشت نشوم.

پس از آن دیگری می گوید: «قَبِلْتُ» یعنی پذیرفتم. و اگر از جانب دیگری وکیل است از طرف موکلش می پذیرد.

سپس (مؤمن اول) گوید:

أَشَقَطْتُ عَنْكَ جَمِيعَ حُقُوقِ الْأُخُوَّةِ مَا حَلَا الشَّفَاعَةَ وَالِدَعَاءَ وَالزِّيَارَةَ.

یعنی: همه حقوق برادری را از تو ساقط کردم جز شفاعت و دعا و زیارت.^۱

شیخ کفعمی رحمته الله فرموده: رسول خدا صلی الله علیه و آله روز غدیر بین اصحابش پیمان برادری بست.^۲

احسان به مؤمنان

۷۲. امام رضا علیه السلام فرمود: هر درهمی که روز عید غدیر برای برادران مؤمن خرج شود پاداش هزار درهم دارد. پس برادران مؤمن را از فضل و احسان

۱. مستدرک ۲۷۸- ۲۷۹ به نقل از زاد الفردوس، جامع احادیث الشيعة ۴۱۳/۷- ۴۱۴ به نقل از مستدرک از خلاصة الأذکار.

۲. مصباح شیخ کفعمی ۵۱۵.

خویش بهره مند ساز و هر مرد و زن با ایمان را شاد و مسرور نما.^۱

اطعام مؤمنان

۷۳. امام رضا علیه السلام فرمود: هر کس روز عید غدیر مؤمنی را اطعام نماید مانند آن است که همه پیامبران و صدیقان را اطعام کرده باشد.^۲

پاداش عظیم افطاری دادن و خرج کردن

۷۴. امام صادق علیه السلام فرمود: هر کس مؤمنی را در عید غدیر افطاری دهد پاداش اطعام یک میلیون نفر را دارد و پاداش کسی را دارد که به همین عدد پیامبران، صدیقان، شهدا و صالحان را در حرم خداوند هنگام گرسنگی و سختی (و قحطی) اطعام کرده و سیراب نموده باشد.

یک درهم خرج کردن در روز عید غدیر برابر با صد هزار درهم - و بنابر روایتی یک میلیون درهم - در بقیه اوقات است.

حضرت در پایان فرمود: از انجام کار خیر در این روز غافل مباش بلکه با سرعت و شتاب دنبال انجام آن باش.^۳

۱. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱.

۲. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱۵.

۳. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱۱.

۷۵. امام رضا علیه السلام فرمود: عید غدیر روز افطاری دادن به روزه‌داران است. هر کس مؤمن روزه‌داری را افطار دهد مانند آن است که یک میلیون نفر را اطعام کرده باشد.^۱

زیارت امیرمؤمنان علیه السلام از نزدیک و دور

۷۶. امام رضا علیه السلام به بزنی فرمود: هر جا باشی روز عید غدیر خود را به مرقد امیرمؤمنان علیه السلام برسان؛ که خداوند برای هر مرد و زن با ایمان و مسلمان گناه شصت سال را می‌آمرزد، و دو برابر آنچه در ماه مبارک رمضان، شب قدر و شب عید فطر از آتش آزاد کرده، در عید غدیر آزاد می‌کند.^۲

برای روز عید غدیر چند زیارت روایت شده است:

زیارت «امین الله» که بعضی آن را مخصوص روز عید غدیر دانسته‌اند.^۳

دو زیارت دیگر برای آن حضرت نقل شده که اختصاص به حرم مطهر ندارد و از راه دور هم می‌شود آن را قرائت نمود:

یکی زیارتی طولانی که امام حسن عسکری از امام هادی علیه السلام نقل فرموده،^۴

۱. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱۵.

۲. رجوع شود به مصادر روایت شماره ۱.

۳. قرائت آن در روز عید غدیر یا اختصاص به آن در مصادر ذیل آمده است: مصباح‌المتجهد ۷۳۸، مزار ابن‌مشهدی ۲۸۲، مزار شهید اول ۱۱۴، اقبال ۲ / ۲۷۲ (چاپ سنگی: ۴۷۰ - ۴۷۱)، بحار ۳۵۹/۹۷، مفاتیح‌بخش زیارات مخصوصه امیرمؤمنان علیه السلام.

۴. مزار ابن‌مشهدی ۲۶۳ - ۲۸۲، مزار شهید اول ۶۶ - ۸۹، بحار ۳۵۹ - ۳۶۸، سید عبدالکریم بن طاووس در الفرحة الغری ۱۳۶ نیز به آن اشاره کرده است.

و بنا بر روایتی هر روز از نزدیک و دور می‌شود آن را قرائت نمود.^۱

۷۷. دیگری زیارتی است مختصر از امام صادق علیه السلام که پس از نماز زیارت - اگر نجف باشد نزدیک ضریح و اگر دور باشد اشاره به آن نموده و - می‌گوید:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى وَليِّكَ، وَأَخِي نَبِيِّكَ، وَوَزِيرِهِ، وَحَبِيبِهِ، وَخَلِيلِهِ، وَمَوْضِعِ سِرِّهِ، وَخَيْرَتِهِ مِنْ أَسْرَتِهِ، وَوَصِيِّهِ، وَصَفْوَتِهِ، وَخَالِصَتِهِ، وَأَمِينِهِ، وَوَلِيِّهِ، وَأَشْرَفِ عِزَّتِهِ الَّذِينَ آمَنُوا بِهِ، وَأَبِي ذُرِّيَّتِهِ، وَبَابِ حَكْمَتِهِ، وَالنَّاطِقِ بِحُجَّتِهِ، وَالِدَاعِي إِلَى شَرِيْعَتِهِ، وَالْمَاضِي عَلَى سُنَّتِهِ، وَخَلِيفَتِهِ عَلَى أُمَّتِهِ، سَيِّدِ الْمُسْلِمِينَ، وَأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، وَقَائِدِ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِينَ، أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ وَأَصْفِيَانِكَ وَأَوْصِيَاءِ أَنْبِيَائِكَ.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَشْهَدُ أَنَّهُ قَدْ بَلَغَ عَنْ نَبِيِّكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مَا حُمِّلَ، وَرَعَى مَا اسْتُحْفِظَ، وَحَفِظَ مَا اسْتُدْعِيَ، وَحَلَّلَ حَلَالَكَ، وَحَرَّمَ حَرَامَكَ، وَأَقَامَ أَحْكَامَكَ، وَدَعَا إِلَى سَبِيلِكَ، وَوَالَى أَوْلِيَاءَكَ، وَعَادَى أَعْدَاءَكَ، وَجَاهَدَ النَّاسِ كَثِيرِينَ عَنْ سَبِيلِكَ، وَالْفَاسِقِينَ، وَالْمَارِقِينَ عَنْ أَمْرِكَ صَابِرًا مُحْتَسِبًا، مُقْبِلًا غَيْرَ مُدْبِرٍ، لَا تَأْخُذُهُ فِي اللَّهِ لَوْمَةٌ لَانِمٍ حَتَّى تَبْلَغَ فِي ذَلِكَ الرَّضَا، وَسَلَّمِ إِلَيْكَ الْقَضَاءَ، وَعَبْدَكَ مُخْلِصًا، وَنَصَحَ لَكَ مُجْتَهِدًا حَتَّى أَتَاهُ الْيَقِينُ، فَقَبَضْتَهُ إِلَيْكَ شَهِيدًا سَعِيدًا وَوَلِيًّا تَقِيًّا رَضِيًّا زَكِيًّا هَادِيًّا مَهْدِيًّا.

۱. چنانکه محدث خبیر شیخ عباس قمی علیه السلام از کتاب مزار قدیم روایت نموده است.

ایشان فرموده: در تمام زیارات مأثوره زیارتی به این درجه از صحت و اعتبار و قوت سند پیدا نمی‌شود! (هدیه الزائر ۲۴۱ - ۲۴۲).

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَيْهِ أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَنْبِيَائِكَ وَأَصْفِيَاءِكَ ، يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ .^۱

زیارت دیگری برای این روز نقل شده که شروع آن با: (السلام علی رسول الله، امین الله علی وحیه و عزائم امره) است،^۲ ولی علامه مجلسی فرموده: دلیلی بر اختصاص این زیارت - و همچنین زیارت «امین الله» - به روز غدیر وجود ندارد.^۳

دعا و نیایش

از مهم ترین آداب روز عید غدیر دعاهایی است که سفارش به خواندن آن در این روز شریف شده است.

شایان ذکر است که بخش مهمی از معارف و نکات مهم اعتقادی در ضمن زیارات و ادعیه بیان شده که این مطلب در دعاها و زیارات مربوط به عید غدیر کاملاً مشهود است.

دعاهای روز عید غدیر عبارت است از:

دعای ندبه، این دعا از دعاهایی است که خواندن آن در چهار عید - فطر، قربان، جمعه و روز عید غدیر - سفارش شده است.^۱

دعای شریف ندبه زمزمه و گفت و گو با وارث غدیر حضرت حجة بن الحسن عجل الله تعالی فرجه الشریف است.

دعایی طولانی که سید ابن طاووس از نسخه ای عتیقه نقل کرده است.^۲

۷۸. دعای دیگری که آن را هم سید ابن طاووس نقل کرده که می گویی:

اللَّهُمَّ بِنُورِكَ اهْتَدَيْتُ ، وَبِفَضْلِكَ اسْتَعْنَيْتُ ، وَقُلْتَ - وَقَوْلِكَ الْحَقُّ -: (وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاؤُكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا) [النساء (۴): ۶۴] ، وَقُلْتَ : (مَا يَعْزُبُ أَيْكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ) [الفرقان (۲۵): ۷۷] ، وَقُلْتَ : (وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَا) [البقرة (۲): ۱۸۶] .

اللَّهُمَّ فَإِنِّي أَسْأَلُكَ ، وَأُشْهِدُكَ ، وَأُشْهِدُ مَلَائِكَتَكَ أَنَّكَ رَبِّي ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ ، عَلَيْنِكَ تَوَكَّلْتُ ، وَأَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ ، نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ نَبِيِّي ، وَأَنَّ عَلِيًّا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مَوْلَايَ وَوَلِيِّي عَلَيْهِ وَآلِهِ السَّلَامَ ، أَسْأَلُكَ أَنْ تَغْفِرَ لِي فِي هَذَا الْيَوْمِ وَفِي هَذَا الْوَقْتِ مَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِي ، وَتُضِلِّحَنِي فِيمَا بَقِيَ مِنْ عُمْرِي - اللَّهُمَّ إِيْمَانًا بِكَ ،

۱. اقبال ۲ / ۳۰۶ - ۳۰۷ (چاپ سنگی : ۴۹۳ - ۴۹۴) ، بحار ۹۷ / ۳۷۲ ، مستدرک ۲۲۰ / ۱۰ و رجوع شود به مصباح شیخ کفعمی ۴۸۵ .

۲. مصباح المنتهجد ۷۳۹ ، مصباح الزائر ۱۶۰ - ۱۶۶ ، مزار شهید اول ۶۶ ، مصباح شیخ کفعمی ۴۷۶ ، البلد الامین ۲۹۲ .

۳. بحار ۹۷ / ۳۷۲ .

۱. مزار ابن مشهدی ۵۷۳ ، مصباح الزائر ۴۴۶ ، اقبال ۵۰۴ / ۱ (چاپ سنگی : ۲۹۵) ، بحار ۲۸ / ۸۸ و ۱۰۴ / ۹۹ .

۲. مراجعه شود به: اقبال ۲ / ۲۸۹ - ۳۰۳ (چاپ سنگی : ۴۸۱ - ۴۹۱) ، بحار ۹۵ / ۳۰۸ - ۳۱۸ .

وَتَضِدُّ بِقَابِ بُوْعُدِكَ - حَتَّى أَكُونَ عَلَى التَّهَجِّ الَّذِي تَرْضَاهُ ، وَالطَّرِيقِ الَّذِي تُحِبُّهُ فَإِنَّكَ
عُدَّتِي عِنْدَ شِدَّتِي وَوَلِيَّتِي نِعْمَتِي .

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ نَفْحَةً مِنْ نَفْحَاتِكَ كَرِيمَةً تَلُمُ بِهَا شَعْنِي ، وَتُضِلُّ بِهَا شَأْنِي ،
وَتُوَسِّعُ بِهَا رِزْقِي ، وَتَقْضِي بِهَا دِينِي ، وَتُعِينُنِي بِهَا عَلَى جَمِيعِ أُمُورِي ، فَإِنَّكَ عِنْدَ
شِدَّتِي ، فَأَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَأَنْ
تُضِلِّحَ لِي أَحْوَالَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ .

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ ، وَلَمْ يَسْأَلِ السَّائِلُونَ أَكْرَمَ مِنْكَ ، وَأَطْلُبُ إِلَيْكَ ، وَلَمْ يَطْلُبِ
الطَّالِبُونَ إِلَى أَحَدٍ أَحْوَدَ مِنْكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَأَنْ تُبَلِّغَنِي فِي
هَذَا الْيَوْمِ أُمْنِيَّةَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ .

اللَّهُمَّ فَارِحِ الْعَمَّ ، وَمُجِيبِ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّينَ ، اللَّهُمَّ فَارِحِ الْعَمَّ ، إِنِّي مَعْمُومٌ فَفَرِّحْ
عَنِّي ، اللَّهُمَّ إِنِّي مَهْمُومٌ فَاكْشِفْ هَمِّي ، اللَّهُمَّ إِنِّي مُضْطَرٌّ فَسَهِّلْ لِي ، اللَّهُمَّ إِنِّي
مَدْيُونٌ فَاقْضِ دِينِي ، اللَّهُمَّ إِنِّي ضَعِيفٌ فَقَوِّ ضَعْفِي .

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ رِزْقِكَ رِزْقًا وَسِعًا حَلَالًا طَيِّبًا اسْتَعِينُ بِهِ ، وَأَعِيشُ بِهِ بَيْنَ
خَلْقِكَ رِزْقًا مِنْ عِنْدِكَ ، لَا أَبْذُلُ فِيهِ وَجْهِي لِأَحَدٍ مِنْ عِبَادِكَ ، أَنْتَ حَسْبِي وَنِعْمَ
الْوَكِيلُ .

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَمَا وَلَدَا وَأَهْلِي قَرَابَتِي وَإِخْوَانِي ، مَنْ عَرَفْتُ وَمَنْ لَمْ
أَعْرِفْ ، اللَّهُمَّ اجْزِهِمْ بِأَحْسَنِ أَعْمَالِهِمْ ، وَأَوْصِلْ إِلَيْهِمُ الرَّحْمَةَ وَالسُّرُورَ ،
وَاحْشُرْهُمْ مَعَ رَسُولِكَ وَأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَأَوْلِيائِهِمْ ، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ .

اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعْزِزُ مَنْ تَشَاءُ
وَتُذَلِّلُ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (آل عمران (٣) : ٢٦) ، وَصَلَّى
اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ وَسَلَّم^١ .

٧٩. دعای چهارمی که آن را نیز سید ابن طاووس از شیخ مفید نقل کرده و
آمیخته با توسل و زیارت پیامبر ﷺ و امیر مؤمنان است :

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ نَبِيِّكَ ، وَعَلِيِّ وَوَلِيِّكَ ، وَالشَّانِ وَالْقَدْرِ الَّذِي خَصَّصْتَهُمَا
بِهِ دُونَ خَلْقِكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَعَلِيٍّ ، وَأَنْ تَبْدَأَ بِهِمَا فِي كُلِّ خَيْرٍ عَاجِلٍ .

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، الْأَنْثَمَةِ الْقَادَةِ ، وَالِدُعَاةِ السَّادَةِ ، وَالنُّجُومِ
الزَّاهِرَةِ ، وَالْأَغْلَامِ الْبَاهِرَةِ ، وَسَاسَةِ الْعِبَادِ ، وَأَرْكَانِ الْبِلَادِ ، وَالتَّاقَةِ الْمُرْسَلَةِ^٢ ،
وَالسَّفِينَةِ النَّاجِيَةِ الْجَارِيَةِ فِي اللُّجَجِ الْغَامِرَةِ .

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، حُزَّانِ عِلْمِكَ ، وَأَرْكَانِ تَوْحِيدِكَ ، وَدَعَائِمِ
دِينِكَ ، وَمَعَادِنِ كِرَامَتِكَ ، وَصِفُوتِكَ مِنْ بَرِيَّتِكَ ، وَخَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ ، الْأَنْقِيَاءِ
الْجَبَاءِ الْأَبْرَارِ ، وَالْبَابِ الْمُبْتَلَى بِهِ النَّاسُ ، مَنْ أَنَاهُ نَجَا ، وَمَنْ أَبَاهُ هَوَى .

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، أَهْلِ الذِّكْرِ الَّذِينَ أَمَرْتَ بِمَسْأَلَتِهِمْ ، وَدَوِي
الْقُرْبَى الَّذِينَ أَمَرْتَ بِمَوَدَّتِهِمْ ، وَفَرَّضْتَ حَقَّهُمْ ، وَجَعَلْتَ الْجَنَّةَ مَعَادَ مَنْ اقْتَصَّ
آثَارَهُمْ .

١. اقبال ٣٠٣/٢-٣٠٤ (چاپ سنگی : ٤٩١-٤٩٢) ، بحار ٣١٨/٩٥-٣١٩ .

٢. أي ينتقم الله ممن آذاهم كما انتقم من الذين آذوا ناقة الله التي أرسلها إلى قوم صالح عليه السلام .

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا أَمَرُوا بِطَاعَتِكَ، وَنَهَوْا عَنْ مَعْصِيَتِكَ،
وَدُلُّوا عِبَادَكَ عَلَى وَحْدَانِيَّتِكَ.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ نَبِيِّكَ وَنَجِيبِكَ وَصَفْوَتِكَ وَأَمِينِكَ وَرَسُولِكَ إِلَيَّ
خَلْفِكَ، وَبِحَقِّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، وَيَعْسُوبِ الدِّينِ، وَقَائِدِ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِينَ، الْوَصِيِّ
الْوَفِيِّ، وَالصَّدِّيقِ الْأَكْبَرِ، وَالْفَارُوقِ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ، وَالشَّاهِدِ لَكَ، وَالذَّالِّ
عَلَيْكَ، وَالصَّادِقِ بِأَمْرِكَ، وَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِكَ، لَمْ تَأْخُذْهُ فِيكَ لَوْمَةٌ لَأَيِّمٍ أَنْ
تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَنِي فِي هَذَا الْيَوْمِ - الَّذِي عَقَدْتَ فِيهِ لَوْلِيَّتِكَ
الْعَهْدَ فِي أَغْنَاقِ خَلْقِكَ، وَأَكْمَلْتَ لَهُمُ الدِّينَ - مِنَ الْعَارِفِينَ بِحُرْمَتِهِ، وَالْمُقَرَّرِينَ
بِقُضْلِهِ، مِنْ عَتَقَاتِكَ وَطَلْقَاتِكَ مِنَ النَّارِ، وَلَا تُشْمِتْ بِي حَاسِدِي النَّعَمِ.

اللَّهُمَّ فَكَمَا جَعَلْتَهُ عِيدَكَ الْأَكْبَرَ، وَسَمَّيْتَهُ فِي السَّمَاءِ: «يَوْمَ الْعَهْدِ الْمَعْهُودِ»، وَفِي
الْأَرْضِ: «يَوْمَ الْمِيثَاقِ الْمَأْخُودِ وَالْجَمْعِ الْمَسْئُولِ» صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ،
وَأَقْرِرْ بِهِ عُيُونَنَا، وَاجْمَعْ بِهِ شَمَلَنَا، وَلَا نُضِلَّنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا، وَاجْعَلْنَا لِأَنْعَمِكَ
مِنَ الشَّاكِرِينَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَزَّفَنَا فَضْلَ هَذَا الْيَوْمِ، وَبَصَّرَنَا حُرْمَتَهُ، وَكَرَّمَنَا بِهِ، وَشَرَّفَنَا
بِمَعْرِفَتِهِ، وَهَدَانَا بِنُورِهِ.

يَا رَسُولَ اللَّهِ! يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ! عَلَيْنِكُمَا وَعَلَى عِتْرَتِكُمَا وَعَلَى مُجَبِّبِكُمَا مِنِّي
أَفْضَلُ السَّلَامِ مَا بَقِيَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ، وَبِكُمَا أَتَوَجَّهُ إِلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمَا فِي نَجَاحِ
طَلْبَتِي، وَقَضَاءِ حَوَائِجِي، وَتَيْسِيرِ أُمُورِي.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ
تُلْعَنَ مَنْ جَحَدَ حَقَّ هَذَا الْيَوْمِ، وَأَنْكَرَ حُرْمَتَهُ، فَصَدَّ عَنْ سَبِيلِكَ لِإِطْفَاءِ نُورِكَ،
فَأَبَى اللَّهُ إِلَّا أَنْ يُنَمَّ نُورُهُ.

اللَّهُمَّ فَرِّجْ عَنْ أَهْلِ نَيْتِ نَبِيِّكَ، وَاکْشِفْ عَنْهُمْ وَبِهِمْ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ الْكُرْبَاتِ، اللَّهُمَّ
امْلَأِ الْأَرْضَ بِهِمْ عَدْلًا كَمَا مَلَأْتَ ظُلْمًا وَجَوْرًا، وَأَنْجِزْ لَهُمْ مَا وَعَدْتَهُمْ إِنَّكَ لَا
تُخْلِفُ الْمِيعَادَ.^۱

شیخ کفعمی رحمته - بعد از دعا افزوده: سپس به سجده رفت و صد مرتبه
می گوید: «شکراً»، و صد مرتبه: «الحمد لله»، و صد مرتبه:

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى إِكْمَالِ الدِّينِ، وَإِتْمَامِ النِّعْمَةِ، وَرِضَى الرَّبِّ الْكَرِيمِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَعِتْرَتِهِ الطَّاهِرِينَ.^۲

۸۰. دعای پنجم تعویذی است که پیامبر صلی الله علیه و آله روز عید غدیر با آن خود را در

پناه خدا قرار داد و حرزی است برای محفوظ ماندن از حوادث ناگوار:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، بِسْمِ اللَّهِ خَيْرِ الْأَسْمَاءِ، بِسْمِ اللَّهِ رَبِّ الْآخِرَةِ وَالْأُولَى،
وَرَبِّ الْأَرْضِ وَالسَّمَاءِ، الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ كَيْدُ الْأَعْدَاءِ، وَبِهَا تُدْفَعُ كُلُّ الْأَشْوَاءِ،
وَبِالْقِسْمِ بِهَا يَكْفِي مَنْ اسْتَكْفَى.

۱. رجوع شود به المقنعة ۲۸۵، اقبال ۳۰۴/۲-۳۰۶ (چاپ سنگی: ۴۹۲-۴۹۳)، المهذب البارع

۱/۱۴۷-۱۴۸، مصباح شیخ کفعمی ۶۸۶-۶۸۷، البلد الامین ۲۶۱-۲۶۲، بحار ۹۵/۳۱۹.

۲. مصباح شیخ کفعمی ۶۸۷.

گزیده آداب عید غدیر

در آخر این بخش گزیده‌ای از آداب عید غدیر - که در روایات گذشته به صورت پراکنده آمده بود - ارائه می‌شود تا معلوم گردد مقصود ما از انجام آن اعمال چیست، و اقسام آن اعمال - از عبادی و شخصی و اجتماعی - مشخص شود. در مجموع می‌توان آداب عید غدیر را به چهار بخش تقسیم نمود:

الف) قصد و نیت

۱. تقرّب به خدا با همه آداب و سنن آینده
۲. قصد تعظیم روز عید غدیر و بزرگداشت آن
۳. قصد سپاسگزاری بر نعمت ولایت
۴. قصد مخالفت با کسانی که در آن روز اظهار اندوه دارند.

ب) امور عبادی

۵. سعی در شناخت صحیح روز عید غدیر و فضائل آن
۶. عید گرفتن روز غدیر
۷. ترک گناهان به ویژه کبائر
۸. کوشش در تزکیه نفس
۹. غنیمت شمردن تجارت اخروی و افزون طلبی پاداش الهی
۱۰. اهتمام در جلب رحمت خداوند
۱۱. اشتغال به عبادات
۱۲. سپاسگزاری و شکر خدا بر نعمت ولایت
۱۳. غسل کردن اول روز یا قبل از ظهر
۱۴. نماز گزاردن به ویژه نمازهای مخصوص روز عید غدیر (رجوع شود به روایات شماره: ۳۰، ۳۳، ۳۴، ۴۱)
۱۵. به یاد خدا بودن و ذکر گفتن و کثرت آن

اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ وَخَالِقُهُ، وَبَارِئُ كُلِّ مَخْلُوقٍ وَرَازِقُهُ، وَمُحْصِي كُلِّ شَيْءٍ وَعَالِمُهُ، وَكَافِي كُلِّ جَبَّارٍ وَقَاصِمُهُ، وَمُعِينُ كُلِّ مَتَوَكِّلٍ عَلَيْهِ وَعَاصِمُهُ، وَبِرُّ كُلِّ مَخْلُوقٍ وَرَاحِمُهُ، لَيْسَ لَكَ ضِدٌّ فَيَعَانِدُكَ، وَلَا نِدٌّ فَيَقَاوِمُكَ، وَلَا شَيْبَةٌ فَيَعَادِلُكَ، تَعَالَيْتَ عَنْ ذَلِكَ غُلُوبًا كَبِيرًا.

اللَّهُمَّ بِكَ اغْتَصَمْتُ، وَاسْتَقَمْتُ، وَإِلَيْكَ تَوَجَّهْتُ، وَعَلَيْكَ اغْتَمَدْتُ، يَا خَيْرَ عَاصِمٍ، وَأَكْرَمَ رَاحِمٍ، وَأَحْكَمَ حَاكِمٍ، وَأَعْلَمَ عَالِمٍ، مَنْ اغْتَصَمَ بِكَ عَصَمْتَهُ، وَمَنْ اسْتَرْحَمَكَ رَحِمْتَهُ، وَمَنْ اسْتَكْفَاكَ كَفَيْتَهُ، وَمَنْ تَوَكَّلَ عَلَيْكَ امْتَنَتْهُ وَهَدَيْتَهُ، سَمْعًا لِقَوْلِكَ يَا رَبِّ وَطَاعَةً لِأَمْرِكَ.

اللَّهُمَّ أَقُولُ، وَبِتَوْفِيقِكَ أَقُولُ، وَعَلَى كِفَايَتِكَ أُعْوَلُ، وَبِقُدْرَتِكَ أُطُولُ، وَبِكَ اسْتَكْفِي وَأُصُولُ، فَكَفِّنِي اللَّهُمَّ وَأَنْقِذْنِي، وَتَوَلَّنِي وَأَعْصِمْنِي وَعَافِنِي، وَأَمْنَعْ مِنِّي، وَخُذْ لِي، وَكُنْ لِي بَعِينًا، وَلَا تَكُنْ عَلَيَّ.

اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي عَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَإِلَيْكَ أَنْبْتُ، وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ، وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.^۱

۱۶. روزه گرفتن و چیزی را جایگزین آن نکردن

۱۷. دعا کردن

۱۸. خواندن دعاهای مخصوص روز عید غدیر (رجوع شود به روایات شماره: ۳۰،

۳۳، ۳۴، ۴۱، ۵۳، ۵۸-۶۱)

۱۹. به یاد پیامبر ﷺ و اهل بیت علیهم السلام بودن و از آنها یاد کردن

۲۰. زیاد صلوات فرستادن

۲۱. زیارت امیر مؤمنان علیه السلام از نزدیک و دور

۲۲. تبرّی از دشمنان اهل بیت علیهم السلام

۲۳. بیان فضائل روز عید غدیر

ج) امور شخصی

۲۴. کندن جامه سیاه و پوشیدن تمیزترین و فاخرترین لباس

۲۵. دوری از غم و غصه

۲۶. شاد بودن بر نعمت ولایت

۲۷. توسعه دادن در مخارج شخصی

۲۸. آراستن و آرایش کردن خویشان

۲۹. استعمال بوی خوش به اندازه توان

د) امور اجتماعی

اول: مربوط به خانواده و بستگان

۳۰. توسعه دادن در معیشت خانواده

۳۱. هدیه دادن به آنها به اندازه توان

۳۲. تغییر چهره زندگی

۳۳. صلّه رحم نمودن

دوم: خصوص فقرا و مساکین

۳۴. مساوات باناتوانها در خوراک به اندازه توان

۳۵. قرض گرفتن و کمک کردن به برادران دینی

۳۶. سرکشی توانمندان به بینوایان

۳۷. رساندن خیر بیشتر به کسانی که چشم امید به انسان دوخته اند.

سوم: عموم برادران دینی

۳۸. تشکیل گردهمایی و اجتماعات در روز عید غدیر

۳۹. دیدار اهل ایمان

۴۰. نشر علوم (و معارف مربوط به ولایت)

۴۱. اظهار شادی و سرور و خوشحالی

۴۲. تبسم کردن به روی مؤمنین

۴۳. مصافحه کردن

۴۴. تبریک و تهنیت گفتن به یکدیگر بر نعمت ولایت

۴۵. محبت و مهربانی کردن به یکدیگر

۴۶. ادخال سرور بر اهل ایمان

۴۷. شتاب در کارهای خیر که روز عید غدیر روز مسابقه است.

۴۸. بخشش، احسان، نیکی، هدیه دادن به مؤمنین به اندازه توان مانند: جامه نیکو،

بوی خوش، انگشتر، کفش و نیکی بسیار به آنها

۴۹. اطعام مؤمنین

۵۰. فرستادن غذا برای آنها

۵۱. نگه داشتن صائمین برای افطار

۵۲. افطاری دادن به روزه داران

۵۳. برآوردن حوائج اهل ایمان

۵۴. یاری و کمک به برادر مؤمن - قبل از درخواست او - با میل و رغبت

۵۵. عقد برادری بستن

فهرست

بخش اول : بزرگداشت عید غدیر	
ارزش شناخت غدیر.....	۸
برترین عید امت.....	۹
شهرت آسمانی یا عید فرشتگان.....	۱۴
احترام پیامبران <small>علیهم السلام</small> به عید غدیر.....	۱۵
عرضه ولایت بر جمیع اشیا.....	۱۶
تجدید پیمان عالم ذر.....	۱۷
فضائل بیشمار.....	۱۸
ترفیع درجات.....	۱۸
روز مناره دین.....	۱۹
تأکید بر ولایت غدیر.....	۲۰
نوروز، عید غدیر شمسی!.....	۲۰
پنج عید در غدیر.....	۲۱
آخرین فریضه.....	۲۱
روز پذیرفته شدن اعمال.....	۲۲
طلب آمرزش جبرئیل <small>علیه السلام</small> برای شیعیان.....	۲۲
گذشت از لغزش شیعیان.....	۲۲
غدیر عید اهل بیت <small>علیهم السلام</small>	۲۳
مثل فرشته‌ها.....	۲۳
شیون ابلیس و خشم شیاطین.....	۲۳
غدیر در قیامت.....	۲۶
سرافرازی شیعه به کرامت الهی در غدیر.....	۲۷
بخش دوم : آداب عید غدیر	
آداب عید غدیر در کلام صاحب غدیر.....	۳۱
تعظیم غدیر برای مخالفت با مخالفین.....	۳۴
هشتاد ماه عبادت در یک روز.....	۳۶
روز عبادت و نیکوکاری.....	۳۷
شادی بر نعمت ولایت.....	۳۷
سپاسگزاری بر معرفت غدیر.....	۳۷
شکر نعمت ولایت.....	۳۸
سفارش به عید گرفتن غدیر.....	۳۹
خواری شیطان.....	۳۹
بیزاری از ستمگران.....	۴۰
غسل کردن.....	۴۰
حضور در غدیر با نماز عید غدیر.....	۴۱
نماز در مسجد غدیر.....	۴۴
دعای مستجاب پس از نماز غدیر.....	۴۵
صیام انبیا <small>علیهم السلام</small>	۵۰
روژه عید غدیر نزد مخالفان.....	۵۱
پاداش روزه شصت ماه حرام!.....	۵۱
برتر از شصت سال بندگی.....	۵۲
کفاره شصت سال گناه.....	۵۲
پاداش صد حج و صد عمره با روزه غدیر.....	۵۲
پاداش روزه روزگار!.....	۵۳
خیر دنیا و آخرت.....	۵۴
تغییر چهره زندگی.....	۵۵
آراستن در عید غدیر.....	۵۵
دیدار اهل ایمان.....	۵۶
روز تبسم.....	۵۶
تبریک و تهنیت.....	۵۶
شکرگزاری هنگام دیدار اهل ایمان.....	۵۷
پیمان برادری.....	۵۷
احسان به مؤمنان.....	۵۸
اطعام مؤمنان.....	۵۹
پاداش عظیم افطاری دادن و خرج کردن.....	۵۹
زیارت امیر مؤمنان <small>علیه السلام</small> از نزدیک و دور.....	۶۰
دعا و نیایش.....	۶۲
گزیده آداب عید غدیر.....	۶۹